

NOVI

ODMEV

ŠTEVILKA 16
APRIL 2002

GLASILO KULTURNO PROSVETNEGA DRUŠTVA
SLOVENSKI DOM

SLOVENSKI PREDSEDNIK V SLOVENSKEM DOMU

Predsednik Milan Kučan je že drugič obiskal Slovenski dom; prvič se je to zgodilo leta 1994. Natančno ob 16. uri se je predsednik Republike Slovenije Milan Kučan v spremstvu soproge, sodelavcev in veleposlanika **Boštjana Kovačiča** prispel pred Slovenski dom na Marsaykovi ulici, kjer sta ga sprejela predsednik in podpredsednik društva, **Darko Šonc** in **Franc Strašek**. V minulih sedmih let, od predsednikovega zadnjega obiska, se je zgodilo marsikaj. Zato je Darko Šonc predsednika na kratko seznanil z najpomembnejšimi dogodki (prenova društvenih prostorov, sodobno organiziranje društva, nove dejavnosti, pestra aktivnost, kar je prispevalo, da je Slovenski dom postal pravo slovensko središče v hrvaškem glavnem mestu). Opisal je tudi manj prijetne dogodke, kot je izbrisi Slovencev iz hrvaške ustave, nedoločen odnos matične države do slovenske manjšine na Hrvaškem, negotovost glede prostorov, v katerih deluje Slovenski dom. Enak problem imata tudi društvi v Splitu in Šibeniku.

Predsednik Kučan je spregovoril o odnosu Slovencev na Hrvaškem in dejal, da da se je ta odnos izboljšal od njegovega zadnjega obiska. Povedal je, da se je o problemu poslovnih prostorov pogovarjal tudi s predsednikom **Mesićem**. Po uradnem delu obiska in zdravljici urednik Novega odmeva predsedniku izročil najnovejšo številko glasila. Časopis so tik pred tem prinesli iz tiskarne. V spomin na obisk pa je **Marjan Horn** predsedniku podaril svojo priložnostno pesem, grafično ilustrirano in uokvirjeno. Milan Kučan se je zahvalil, Slovenskemu domu pa podaril novo in izjemno lepo monografijo Deset let slovenske samostojnosti. V sproščenem vzdušju ob kozarčku vina in rezinah domačih potic, ki so jih spekle pridne članice, ki to res preverjeno znajo, ter ob zvokih harmonike **Franc Ropa** so prisotni še malo pokramljali s predsednikom. Po skupinskem fotografiranju se je predsednik po deževnem vremenu odpeljal iz Masarykove ulice.

Darko Šonc

*Pred sedmimi leti bili ste pri nas.
Res neverjetno, kako hiti čas.
Pa vendar, bili smo si blizu tako,
da spremljali ste našo usodo lahko.*

*Čeprav nova meja ločila nas je,
pa naj si bo mehka ali pa ne,
med nami ostale so trdne vezi,
prav take kot naše srce jih želi.*

*Iskrena vam hvala za skrb za naš dom,
ki v Zagrebu res naš drugi je dom.
Želimo vam zdravja in sreče povsod,
kjerkoli vodila vas vaša bo pot!*

Marjan Horn

BESEDA UREDNIKA

Verjetno ste v 15. številki našega časopisa na nesrečni strani 13 opazili poudarjen zelen okvir, v katerem je bilo z velikimi črkami napisano: TEKSTI NAŠIH ČLANOV, KI SO NASTALI PO NJIHOVIH IZKUŠNJA NA TEČAJIH SLOVENSKEGA JEZIK ALI DRUGIH PRIREDITVAH V SLOVENIJI, NISO LEKTORIRANI. Iz tega izvira logični sklep, da so vsi ostali teksti v Novem odmevu lektorirani. Ne glede na to, ali so jih pisali tisti, ki so končali ali vsaj kratek čas obiskovali šole v Sloveniji, ali tisti, ki se slovenščine niso učili ne v šolah ne na tečajih. Gre za naše člane, ki so se rodili na Hrvaškem, ali pa so tu končali šole in tu dolga leta službovali, pri tem pa - razumljivo - uporabljali samo hrvaščino

(bolje povedano - hrvaško-srbski jezik). Veliko vlogo so odigrali tudi mešani zakoni; otroci in vnuki, čeprav imajo slovenske krvi, se redko počutijo kot Slovenci. Včasih pa samo zaradi spoštovanja do svojih staršev, babic in dedkov.

Slovenski jezik se kot živ jezik razvija. Tehnološki in družbeni napredek sta obogatila slovenščino z novimi besedami. Vse, kar je novega, je strnjeno v pravopisu, ki je izšel pred kratkim. In kaj se je zgodilo pri hrvaških Slovencih (če uporabim ta izraz)? Pojavil se je strah pred slovenščino! Dejstvo je, da je slovenski narod svojo identiteto ohranil ravno z ohranjanjem slovenskega jezika. S strahom pred slovenščino niti v Zagrebu ne bomo ohranili slovenskega jezika. Še

posebej, če bo prevladalo stališče posameznikov, ki se v naše društvo nočejo vpisati, ker si cer razumejo slovenščino, ne upajo pa si govoriti. In - razumljivo - tudi ne pisati.

Spomnil sem se mladega Slovence iz Avstralije, ki je na nekem sprejemu pri ministru za zunanje zadeve postavil vprašanje v angleščini, ministra pa prosil, naj mu odgovori v slovenščini, ker da zna slovensko, da pa je vprašanje v angleščini zastavil zato, ker se v tem jeziku laže in bolj natančno izraža. In res, mladi avstralski Slovenci so med seboj kramljali v slovenščini in to brez sramu ali strahu, če govorijo pravilno slovenščino ali ne. Zakaj bi bili mi na Hrvaškem drugačni? Lektorirajmo se. Pa bo šlo!

Silvin Jerman

SESTANKA UPRAVNEGA ODBORA

Na seji upravnega odbora, ki je bila 3. decembra lani, sta bili v ospredju dve temi: slovenska avtohtona manjšina na Hrvaškem in neredno plačevanje članarine za članstvo v Slovenskem domu.

Predsednik upravnega odbora **Darko Šonc** je pojasnil nekatera določila "Resolucije o položaju avtohtonih slovenskih manjšin v sosednjih državah in s tem povezanimi nalogami državnih in drugih dejavnikov Republike Slovenije", ki jo je Državni zbor RS sprejel 27. junija 1996. Resolucija namreč določa, da v Republiki Hrvaški avtohtona slovenska manjšina živi na območjih vzdolž hrvaško-slovenske meje, zlasti v Istri, Gorskem Kotarju in Medžimurju. Resolucija je bila pobuda Inštituta za narodnostna vprašanja Republike Slovenije da je Inštitut izdal dve strokovni knjigi, in sicer Narodnostna sestava v obmejnem prostoru med Slovenijo in Hrvaško ter Slovensko-hrvaški obmejni prostor: življenje ob meji. Znanstvena raziskava ugotavlja, da slovenska avtohtona manjšina živi v 17 obmejnih občinah: Buje, Buzet, Opatija, Reka, Čabar, Delnice, Vrbovsko, Duga Resa, Ozalj, Jastrebarsko, Zagreb, Klanjec, Pregrada, Krapina, Ivanec, Varaždin in Čakovec. Ugotovljeno stanje za vezuje ustrezne državne organe Republike Slovenije, da imajo pri obravnavi projektov in programov za slovenska društva na Hrvaškem dvojno merilo: posebno za slovenski društvi v Zagrebu in Reki, ki združujeta pripadnike slovenske manjšine v zamejstvu, in posebno za slovenska društva SPLIT, Šibenik in Dubrovnik, ki združujejo Slovence po svetu.

V drugem delu sestanka je Darko Šonc člane upravnega odbora seznanil z nerednim plačevanjem članarine za članstvo v Slovenskem domu. Poudaril je, da je to statutarna dolžnost vsakega člana. Upravni odbor je sklenil, da se člana, ki zadnji dve leti (l. 2000 in l. 2001) ni plačal predpisane članarine, izbrše iz evidence članov Slovenskega doma. Upravni odbor je pregledal 41 prošenj za sprejem v članstvo Slovenskega doma. Po razpravi je bil sprejet sklep, da se prošnjam ugodni in prošilce sprejme v članstvo Slovenskega doma. Upravni odbor se je sešel tudi 14. januarja, tokrat je bila na dnevnem redu ena sama točka: priprave za sklic rednega volilnega občnega zbora Slovenskega doma v Zagrebu. Sprejet je bil sklep, da bo občni zbor 27. februarja. O datumu in dnevnem redu se bo člane obvestilo prek rednega mesečnega biltena za mesec januar - februar 2002. Sprejet je bil tudi sklep o pravnem redu poročanja na zboru ter o vrstnem redu poročanja seje nadzornega odbora, ki mora pregledati materiale in podati pisno poročilo o zakonitosti poslovanja v Slovenskem domu v letu 2001. Svoje delo mora opraviti tudi inventurna komisija.

In še zadnji sklep: članarina za leto 2002 znaša 50 kun, za nove člane pa vpisnina znaša dodatnih 50 kun. Člani, mlajši od 18 let, so oproščeni plačevanja članarine Upravni odbor je na svoji seji 25. februarja pregledali vsa poročila, pripravljena za občni zbor (finančno poročilo z zaključnim računom za leto 2001, poročilo nadzornega odbora in poročilo inventurne komisije). Izrazili so zadovoljstvo nad zakonitostjo poslovanja v letu 2001 in predlagali, da občni zbor vse dokumente sprejme.

FrancStrašek

SVE JE MOGUĆE

Riječi, "sve je moguće" na koje često nailazimo čitajući knjigu **Josipa Strugara** "Ča priko Učke", prilikom predstavljanja knjige 19. prosinca prošle godine u Slovenskom domu, pokazale su se kao stvarne. Knjigu su predstavili autor, **Nada Škrilin - Dagalčić**, **Ivica Kunelj** i **Marijan**

Horn. Autor je u uvodnoj riječi objasnio da je knjiga plod njegoveg obećanja suborcima 119. brigade domovinskog rata. Kao dragovoljac koji je u brigadi obnašao dužnost zamjenika zapovjednika i načelnika stožera brigade, u činu pukovnika, htio je napisati knjigu kako bi ona bila prihvatljiva za borce. Čitka, u veselom tonu, ilustrirana znakovljem i fotografijama, te da pokaže što je sve bilo moguće sa Istranima iz Pule, Rovinja i Labina u ratnim prilikama Domovinskog rata. Obćanje je ipak izvršeno, a knjiga je ugledala svjetlost dana nakon deset godina.

Nada Škrilin - Dagalčić, kako je sama rekla, poslužila se riječima prof. Ane Ivelje iz uvodnog dijela teksta te opisala knjigu kao govor istine, rata za ljude i u ljudima, a pisca kao rodoljuba, pjesnika i ratnika, ali i izvrsnog poznavatelja istarskog čovjeka. Ivica Kunelj nastavio je izlaganje prethodnice opisujući Josipa Strugara kao čovjeka punog iznenađenja, čovjeka kod kojega je sve moguće. S jedne strane poduzetnik - pčelar i medar (odakle mu i nadimak Medeni), s druge strane pjesnička duša što je i podkrijepio pročitavši njegovu pjesmu "Čekam te", a uz sve to i ratnik - pisac. Promotor knjige povezo je sedam poglavlja ove knjige u literarni kolaž zbivanja. Raspad jugoslavenskih organa vlasti kao povod za oružane sukobe; ustroj vojne postrojbe u Puli osnivanjem 119. brigade i njenog odlaska na ratište s druge strane Učke; uloga Vijeća sigurnosti OUN, te dolazak UNPROFORA i njegovih promatrača; događaja na ratištu, učešće brigade u "Olujji", te zadataka u oslobođenoj zemlji. Time je prikazan bit sadržaja Strugarovog prozno djela. Marijan Horn upotunio je tu sliku čitanjem karakterističnih odlomaka pisanih objektivno, ozbiljano, duhovito i hrabro.

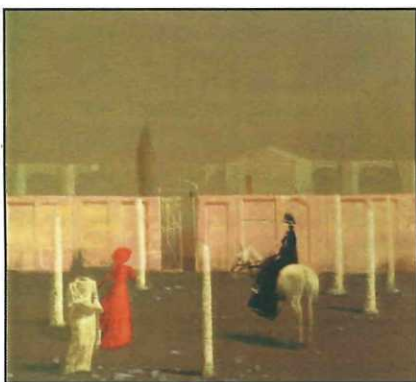
Što još reći na kraju o knjizi i piscu? Valja pročitati knjigu. Vidjeti, saznati i zajedno s borcima 119. brigade i Josipom Strugarom doživljavati "što je sve moguće".

Silvin Jerman

RAZSTAVA VASILJA JOSIPA JORDANA

9. novembra je bila v Slovenskem domu otvoritev razstave **Vasilja Josipa Jordana**. O umetniku je spregovoril hrvaški likovni kritik **Milan Bešlić**. Med drugim je dejal: "Jordanovo slikarstvo postavlja vprašanja in tiste dvome, ki jih določajo eksistencialna tesnoba in nemir, strah in hrepenenje, negotovnost in slutnja, ki tako močno določajo čas in prostor, v katerem prepoznamo našo sodobnost. Skozi minula desetletja svojega ustvarjanja je Jordan zgradil impresiven slikarski opus, s katerim se je potrdil kot umetnik, ki dreza v temeljna vprašanja našega časa in prostora. Z močjo svoje likovne govorice pa odpira prostore, ki prežemajo naše stoletje. Jordanovo slikarstvo je jasno in precizno določeno tudi skozi tematske celote, cikluse, ki se medsebojno navezujejo v edinstven in stilno zelo koherenten idiom". Razstavo je s priložnostnim govorom odprl veleposlanik Republike Slovenije **Boštjan Kovačič**. V koncertnem delu večera je čelist **Martin Jordan**, Vasilijev sin, zaigral nekaj skladb iz klasičnega repertoarja. Prireditev je bila hkrati tudi godovanje in martinovanje, ki se je začelo na malo drugačen, resen način, nadaljevala pa tradicionalno: ob mladem dolejnjskem cvičku, s sladkimi prigrizki in obvezno orehovo pitico. Razstavo je omogočilo slovensko ministristvo za kulturo

pje, Ljubljana, in na Hrvaškem v Zagrebu, Splitu, Osijeku, Varaždinu, Vinkovcih, Dubrovniku itd.). Za svoje slikarsko delo je prejel številne nagrade, med njimi nagrado mesta Zagreb leta 1969 in letno nagrado Vladimir Nazor leta 1992. Avtorji **Bešlić, Sedlar, Galić, Mahečić** in drugi so o Jordanovem slikarstvu posneli več kratkometražnih dokumentarnih filmov. Mladinska knjiga iz Ljubljane, Grafički zavod Hrvaške in Galerija Isy Brachot iz Bruslja so leta 1982 objavile monografijo "Jordan" s teksti **Patrica-Waldberga, Josipa Depola in Marka Peića**. V izdaji biblioteke Prizma (B. Biškupić) je bila leta 1998 objavljena monografija o Jordanovem slikarstvu s tekstom **Tonka Maroevića**. Vasilije Jordan je soavtor grafične mape s pesnimi pomembnih hrvaških pesnikov in pisateljev. V letih 1970/71 je bil predsednik HDLU. Leta

1978 je postal docent in redni profesor na slikarskem oddelku ALU v Zagrebu, leta 1995 pa vodja slikarskega oddelka na ALU v Širokem Brijegu BiH.

Silvin Jerman

VOLILNI OBČNI ZBOR SLOVENSKEGA DOMA V ZAGREBU

Na temelju določil statuta Kulturno prosvetnega društva Slovenski dom v Zagrebu se vodstvo društva izbira vsaka štiri leta. Upravni odbor Slovenskega doma je na seji 14. januarja sprejel sklep, da bo novo vodstvo društva izbrano na občnem zboru 27. februarja in o tem obvestil člane društva. Na občnem zboru je bila poleg članov Slovenskega doma prisotna tudi **Irena Mramor**, svetovalka na slovenskem veleposlaništvu v Zagrebu.

Po potrditvi kvoruma je bila izvoljeno delovno predsedstvo: predsedujoči **Darko Šonc, Angelina Palić in Boris Oblak**. Sledilo je poročilo o dejavnosti društva v letu 2001.

V prvem delu je predsednik Darko Šonc poročal o lanjskih dogodkih in dejavnostih v Slovenskem domu. Naštel je številne umetniške razstave, predavanja, koncerte in predstave ansamblov iz Slovenije in Hrvaške. Spomnil nas je tudi na slavnostna praznovanja slovenskih

državnih praznikov in na predavanja tujih veleposlanikov akreditiranih na Hrvaškem. Poseben poudarek je namenil pouku slovenskega jezika, ki se že leta poučuje v Slovenskem domu. Govoril je še o nastopih mešanega pevskega zbora in o rednem izhajanju časopisa Novi odmev, tako da lahko brez premisleka zaključimo, da smo v letu 2001 imeli kakovostno in razvejano kulturno prosvetno dejavnost v Slovenskem domu.

V drugem delu je podpredsednik **Franč Strašek** poročal o dejavnostih, povezanih z vladinimi in nevladnimi organizacijami Hrvaške in Slovenije, ter sodelovanju z mednarodnimi komisijami za človekove pravice in pravice narodnostnih. Občni zbor je opozoril na dejstvo, da sta Šonc in Strašek tudi predsednik in podpredsednik Zveze slovenskih društev na Hrvaškem, ki vključuje društva v Zagrebu, Splitu, Šibeniku, Dubrovniku, Pulju in na Reki. To pomeni, da tako v Sloveniji kot na Hrvaškem predstavljata "slovenstvo na Hrvaškem". Po posredovanju Zveze društev je Slovenski dom postal član Sveta narodnostnih manjšin Republike Hrvaške, predsednik Darko Šonc pa je tudi član saborskega pododbora za človekove pravice in pravice narodnostnih manjšin ter svetovalc v

Uradu za narodnostne manjšine Vlade Republike Hrvaške. Strašek je poudaril, da to niso majhne obveznosti. Posebej je opozoril na pomembnost nastopa v mednarodnih komisijah za človekove pravice in pravic narodnih manjšin kot so Venecijanska komisija, komisija Sveta Evrope ter na srečanje s prof. Sture Urelandom, ustanoviteljem Evrolingvistike, ki naj bi pomagala pri ohranitvi in krepitevi različnosti in jezikovne kulture v Evropski skupnosti in zunaj nje.

V nadaljevanju je poudaril pomembnost obiska državne sekretarke za Slovence v zamejstvu in po svetu **Magdalene Tovornik** in Komisije za Slovence v zamejstvu in po svetu Državnega zbora Republike Slovenije, ki jo je vodil predsednik komisije **Franc Pukšič**. To je bil zgodovinski obisk za Slovence na Hrvaškem. Po našem večletnem prizadevanju so ustrezni organi v Sloveniji začeli uveljavljati določila 2. člena resolucije o položaju avtohtonih slovenskih manjšin v sosednih državah. Na temelju teh določil je znanstvena raziskava Inštituta za narodnostna vprašanja Republike Slovenije ugotovila, da avtohtona slovenska manjšina vzdolž hrvaško-slovenske meje živi v 17 občinah, med njimi sta dve največji mesti Zagreb in Reka. Strašek je pojasnil, kaj to pomeni za slovenska društva v Zagrebu in na Reki ter končal z uspehom, da je sedaj tudi Zveza slovenskih društev na Hrvaškem redno vabljen na uradna srečanja predstavnikov krovnih organizacij iz Italije, Avstrije in Madžarske.

Sledilo je poročilo o materialnem in finančnem poslovanju Slovenskega doma z zaključnim računom za leto 2001. O poročilu sta že prej razpravljala tudi nadzorni in upravni odbor, predsednik Darko Šonc pa ga je primerjal z dohodki in stroški iz leta 2000. Predsednik nadzornega odbora **Bojan Kožar** je poudaril, da je bilo poslovanje v skladu s hrvaškimi predpisi ter da je bila uporaba sredstev namenska in v duhu dobrega gospodarja. Končal je s predlogom, da občni zbor poročilo o finančnem poslovanju v letu 2001 sprejme soglasno. Pred razpravo je predstavnik inventurne komisije **Slavko Kramar** še pojasnil, da je komisija pregledala inventar Slovenskega doma in po ugotovljenem stanju obnovila ustrezno inventarno evidenco.

V razpravi je **Olga Tkalcic** občni zbor seznanila z dejavnostmi duhovne sekcije, **Ivanka Nikčević** pa je dodatno pojasnila delovanje mešanega pevskega zbora. Ostali udeleženci v razpravi so si bili enotni, da je sedaj potrebo veliko prizadevanja, da bi v Slovenski dom pritegnili tudi mlade. O nekaterih danih predlogih bo upravni odbor razpravljal že na prihodnji seji. Po končani razpravi je občni zbor soglasno sprejel poročilo o materialnem in finančnem poslovanju za leto 2001 z zaključnim računom.

Upravni odbor je občnemu zboru predlagal kandidata za vodstvo Slovenskega doma: za predsednika Darka Šonca, za podpredsednika Franceta Straška, za člana upravnega odbora: **Boruta Guliča**, **Silvina Jermana**, **Polono Jurinić**, **Silvestra Kmetiča**, **Jasno Nemec**, **Ivanko Nikčević** in **Olgo Tkalcic**. Za člana nadzornega odbora so bili predlagani **Bojan Kožar**, **Hedvika Čeranić** in **Marjan Horn**. Ker ni bilo protikandidatov je občni zbor predlagane kandidate soglasno izvolil.

Franc Strašek

VIKI GROŠELJ PRISMUČAL V NAŠ DOM

21. novembra lani je skoraj naravnost iz Himalaje, iz 8201 metrov visokega vrha Cho Oyo, k nam prismočal **Viki Grošelj**. Viki je naš stari znanec. Na najvišjo goro sveta je vodil prvo odpravo slovenskih policistov - alpinistov. S seboj so vzeli kar tri tone prtljage: hrano, obleko, zdravila in druge stvari, ki so jih pri vzponu nujno potrebovali. Vikijevo pripovedovanje in prikazovanje diapozitivov smo poslušali z odprtimi usti, saj večina nas, starejših, takšnih stvari nismo videli niti na filmu.

Na najvišji gori sveta so vremenski pogoji izredno težki. Temperatura se lahko spusti tudi na -45 do -50 stopin celzija. Tibet, najvišja planota na svetu, je bil videti kot fotografija z lune. V glavnem mestu Laso je precej budističnih hramov. Od tam prihaja tudi znani budistični vodja **Dalaj Lama**, dobitnik Nobelove nagrade za mir. Neverjetno je, da na 4000 m nadmorske višine živijo ljudje, saj je tam kar deset mesecev na leto temperatura pod ničlo. Zato je umrljivost otrok zelo velika. Prava naravna selekcija. "Tam je tako," pravi Grošelj: "Pomagaj si sam, pa ti bo tudi Bog". Tudi naši policijski alpinisti so se, ko jim je bilo najtežje, pomolili budističnemu bogu. Različni barvni trakovi, ki so jih zavezali okoli hrama, so plapolali v vetru, tako da je tudi veter molil za njih. Kot smo videli jim je bila pomoč zares potrebna, da so se vsi lahko srečno vrnili domov.

Viki Grošelj je osmi alpinist na svetu. Sam se je povzpel na vrh gore in naredil neverjetne fotografije. Tokrat je prvič v dolino prismočal z vrha Cho Oyo. Med spustom je moral počivati, kajti na teh neverjetnih višavah je zrak zelo redek. Zato je tudi vse kar nosiš štirikrat težje. Tabor III je bil na neverjetnih 7500 m višine.

Meni se je njegov podvig zdel zelo hraber, če ne celo nor. Pravzaprav vreden občudovanja. Tvegati življenje, da vidiš z vrha sveta. Vsa čast Viki! Bili smo zelo ponosni, saj je svoje prvo predavanje po vrnitvi imel prav v Slovenskem domu.

Katarina Furjan

OGENJČEK JE SPREGOVORIL HRVAŠKO

Se še spomnite pred manj kot letom dni predstavljene knjižice "OGENJČEK IŠČE OGNJIŠČE" avtorice **Sabine Koželj Horvat**? O knjigi, ki je izšla v založbi Mohorjeve družbe v Sloveniji, smo pisali v 14. številki našega časopisa. V sredo, 16. januarja, je bila v našem Domu ta knjižica predstavljena v hrvaščini. Izdala jo je založba "Izvori" biblioteke Plava ptica iz Zagreba. Predstavniki založnika je pripomnil, da pravljica "Plamčak traži ognjišče" pravzaprav ni prevod iz slovenščine, ampak hrvaški original iste avtorice. Sabina Koželj Horvat namreč piše tako v slovenskem kot tudi v hrvaškem jeziku. Avtorica je na originalen način predstavila knjigo, s pesmijo in kitaro, na katero je zaigrala sama. Tako je sebe predstavila tudi kot glasbenico. Svojo novo knjigo "Ogenjček in nočna lučka", ki je nadaljevanje ogenjčkovih pustolovščin, pa je predstavila le s povabilom na branje knjige. Ne preostane nam nič drugega kot da jo poslušamo, medtem ko čakamo na objavljenost tretjo knjižico "Tajni zapisi dedka Mohorja".

SJ/MH

PREDAVANJE KITAJSKEGA VELEPOSLANIKA

Od srede, 5. decembra lani, ko je veleposlanik LR Kitajske počastil Slovenski dom s predavanjem, do dne, ko pišem te vrstice, je minilo že več kot dva meseca. Po eni strani je prav, če si človek vzame čas in dobro premisli o vseh. Po drugi strani pa takšno počasno premlevanje povzroča velike skrbi našemu dragemu uredniku in prijatelju **Silvinu Jermanu**, za kar se mu tokrat javno in iskreno opravičujem.

Novega kitajskega veleposlanika **Zhi Zhaolina** je med nami najprej pozdravil predsednik našega doma **Darko Šonc** in pri tem z zadovoljstvom ugotovil, da so tu bili vsi dosedanjí veleposlaniki LR Kitajske. Nobenega dvoma ni, da gospod **Andrija Karafilipović** (tačas je prevzel tudi funkcijo predsednika Društva hrvaško-slovenskega prijateljstva, čestitamo!) opravlja na poldiplomatskem in diplomatskem področju, če lahko tako rečemo, nadvse zanimivo in koristno vlogo nekakšnega neprotokolarnega managerja za public relations. Videti je, da se nekateri tuji diplomati zelo radi in redno udeležujejo večerov, ki jih tako uspešno organizira. Tudi tokrat je lahko pozdravil navzoče diplomatske predstavnike BIH, Ruske federacije, Bolgarije, Madžarske, Slovaške in Ukrajine (ter - klic iz publike: Slovenije). Prijeto nas je presenetilo, da njegova ekscelencija kitajski veleposlanik lepo govori hrvaško, kar velja tudi za njegovo kar številno spremstvo. Temu se ni čuditi, saj je v le-

tih od 1996 do 1999 bil v BiH, od koder pa ima žalostni spomine: "Bilo je zelo žalostno gledati, kako je ena sama bomba zrušila, kar so ljudje gradili več deset let..."

Samo predavanje nam o njegovi domovini ni povedalo kaj bistveno drugačnega od podatkov, ki jih je moč najti na uradnih kitajskih straneh na internetu. Kaj več nismo niti pričakovali. Prvič je Kitajska prevelika, da bi jo bilo moč podrobno predstaviti v tričetrt ure, drugič pa je njegova ekscelencija najbrž premalo časa tu, da bi lahko svoje predavanje posebej prilagodil tistemu, kar hrvaško občinstvo najbolj zanima. Vseeno pa se velja spomniti nekaterih poudarkov iz povedanega: Do zdaj je bilo na Kitajskem že 18 raznih delegacij iz Hrvaške. 36% Kitajcev živi v mestih. Kitajska ima več kot 200 milijard \$ deviznih rezerv. In podatek, ki ga nismo mogli preveriti na internetu, a nas je osupnil: na Kitajskem so izdelali računalnik, ki deluje s taktom 24 milijard na sekundo... Ali nismo prav slišali, ali pa gre res za 24 giga Hertzov??? Njegova ekscelencija veleposlanik **Zhi Zhaolin** nas ni uspel presenetiti z razkritjem, da sta na Kitajskem problem tudi - korupcija in birokracija. Mnogo bolj bi nas presenetil, če bi nam razkril, kje v svetu tega problema ni... Zato pa smo z zanimanjem poslušali avtentično, uradno kitajsko pojasnilo stališč glede Tajvana, Tibeta, verske svobode

in Dalai Lame. Lahko ugotovimo samo, da ta stališča povsem razumemo in se z njimi strinjamo. Izmed odgovorov na vprašanja občinstva, ki so bila standardne narave (kot vedno ob podobnih prilikah), smo si kot zanimivo drobitnico zapomnili dejstvo, da je LR Kitajska priznala Republiko Slovenijo en dan prej, kot Hrvaško. Ne provociram. Ampak kot Slovenec, ki živi na Hrvaškem, se lahko pohvalim vsaj s tem, ne preveč pomembnim dejstvom...!

H koncu pa še tole: Brez dvoma bo čez deset let splošni življenjski standard tudi na Kitajskem občutno višji. LR Kitajska ima danes 1.295.330.000 prebivalcev, vsako leto pa jih dobi še 12.790.000 več. Recimo, da si bo vsak stoti Kitajec lahko privoščil izlet v tujino. Od teh pa se bo vsak stoti odločil, recimo, za enotedenski obisk Dubrovnika. Torej, v realni perspektivi desetih let lahko v Dubrovniku računamo z 2.820 in dobro petino kitajskega turista na dan, malenkost manj kot 85.782 na mesec, oziroma 1.029.383 in dve tretjini turista na leto. Kot realni planerji smemo izračun zožiti na pol leta dejanske turistične sezone. Sledi vprašanje, s katerim se bo moralo resno spopasti hrvaško ministrstvo za turizem: ali Dubrovnik to zmore? Dvomimo. Slovenija bo vsekakor rada priskočila na pomoč. Denimo... z razpoložljivimi kapacitetami v Termah Čatež... Zdjaj pa šalo na stran. Kitajcev je danes zagotovo že več kot 1.300.000.000 (milijardo in tristo milijonov)! Velja se zamisliti. In srčno upati, da se kjerkoli v svetu ne pojavi kakšen novi Aleksander Veliki, Cezar, Atila, Djingis-kan, Napoleon ali Hitler...

Riževo žganje, ki ga je po predavanju, ob zakuski ljubezno ponudilo v pokušino kitajstko veleposlanstvo, je bilo odlično. Škoda, da ga je bila ena sama steklenička. Kje v Zagrebu ga je moč kupiti? *Črt Škodlar*

PREDSTAVITEV 15. ŠTEVILKE NOVEGA ODMEVA

28. novembra lani je izšla 15. številka Novega odmeva. Kot vedno jo je tudi tokrat predstavil

glavni urednik **Silvin Jerman**. Povedal je, da je to jubilejna okrogla 15. številka, ki hkrati pomeni tudi jubilejno peto leto izhajanja naše ga časopisa. Povabil je **Marijana**, da prebere svojo kroniko s petnajstimi verzji, po en za vsako številko. Ko je ponovno prevzel besedo, se je dotaknil vsake rubrike. Udar na tema je zgodba o Franju Serafinu Vilharju Kalskem, objavljena v rubriki "Preteklost v sedanjosti". Zgodba je pomembna zato, ker je F.S.Vilhar, slovenski skladatelj, deloval na Hrvaškem, tako kot Stanko Vraz, le da se je slednji ukvarjal s poezijo in ni skladal,

medtem ko je Vilhar pisal tudi pesmi. To je potrdil **Ivica Kunej**, ko je prebral tri Vilharjeve pesmi: "Na Pivki", "Sonetni venec" in "Slavospjev Splitu". Glavni urednik je presenetil prisotne, ko je predstavil dva Vilharjeva potomca, vnuka in pravnuka, ki sta se odzvala povabilu in ob tej priložnosti obiskala Slovenski dom. Vzdušje je popelstil drugonagrajenec na mednarodnem tekmovanju pevcev "Ondina Otta" v Mariboru, **Luciano Batinić**, ki je zapel Verdijeve, Rossinijeve in Gershwinove arije, ob klavirski spremljavi profesorice **Renate Hil**. Urednik

je dodal, da so bile te arije izvedene zato, ker je Vilhar skladal tudi opere. Podrobnosti o tem bomo lahko prebrali v 16. številki Novega odmeva, ker je "Zgodba o Vilharju" nadaljevanje. Na promociji so bile poudarjene tudi besede **Magdalene Tovornik**, državne sekretarke za Slovence v zamejstvu in po svetu. V intervjuju za naše glasilo je med drugim dejala, da moramo izhajati, ker je to v interesu Slovencev in Slovenskih društev na Hrvaškem. Po umetniškem programu se je nadaljevalo prijateljsko druženje.

Sima Hoje

V PETEK SE DOBIMO

Na prvi novemberski petek je **Silvin** pridelv in z žaljivkami napadel **Marijana** in druge prisotne. Na vprašanje, zakaj je tako razburjen, je mimo odgovoril, da ni. Rekel je, da se le vede v duhu časa, v katerem je trenutno moderen "jezik mržnje". Nadaljeval je z besedno igro o novem zakonu o praznikih. Dan pred praznikom, kot je na primer nedelja, je delovni urnik v soboto. Če je praznik sredi tedna, ko sploh več ne veš kdaj je sobota in nedelja, lahko vse te dneve med seboj povežeš in tako praznuješ ves teden, ali pa še dlje. Dotaknil se je tudi predloga novega zakona o delu in delu na črno. Po tem zakonu bo nezaposleni, ki dela na črno, kaznovan tako, da izgubi status nezaposlenega in s tem primerno nadomestilo. Ko je to povedal, se je prestrašil, rekoč, da tudi on vsak prvi petek dela na črno.

V strahu, da mu ne bi vzeli pokojnine, je zbežal. Marijan je potem povedal nekaj šal za

boljše razpoloženje in se pogovoril s slavljenci.

Decembra nas je pričakal le Marijan. Silvin je namreč stavkal. Vzroka za to ni navedel. Marijan je povedal nekaj epigramov, prebral pesem "Obljube" politikov ob novem letu, potem pa so štirje fantje zapeli nekaj pesmi. Po pogovoru s slavljenci in čestitkah smo se ob glasbi in petju pripravljali za čim lepši prehod v novo leto.

Januarski prvi petek je bil v združju novoletnega preznovanja. Silvin je po svoji stari navadi uprizoril pravi "Show". Povedal nam je šalo, ki jo je slišal od našega člana slovenskega predsednika **Milana Kučana**. Kučan, prav tako januarski slavljenc, je bil seveda opravičeno odsoten. Silvin je končal z besedami, da mu je dotoli nastopanja, ker je tudi sam slavljenc. Marijan nam je povedal, da je to že 66 petkovo srečanje. Prvo je bilo namreč novembra leta 1994. Da bi nadaljevali z uspešno tradicijo je povabil k sodelovanju vse tiste, ki imajo smisel za prirejanje domačih zabav. Povedal je nekaj šal in misli iz "Umirovljeničke torbe", name-

njenih predvsem upokojencem, in prebral še svojo pesem "Ob novem letu". Med slavljenci je bilo tokrat več žensk kot moških. Bile so to vesele žene, ne Vindzorske, ampak Slovenskega doma. Vsaka od njih je nekaj dejala, recitirala ali zapela. Družbo je razveselil še **Franc**, ki je po dolgem času le zaigral na svojo harmoniko. Ob zvokih veselih polk in valčkov smo dočakali deseto uro zvečer, potem pa smo morali tudi sosedom privoščiti malo miru.

Februarski prvi petek je bil nekaj posebnega. Prisotnih je bilo bolj malo, v programu pa ni bilo resnih tem. Silvin je pripravil male oglase za rumene časopisne strani v obliki parodij na dogajanja v našem življenju in politiki, Marijan se je to pot odločil za vesele šale, ki so dobobra nasmejale vse prisotne. V pogovoru s slavljenci smo opazili malo nelagodja pred mikrofonom, zato smo v šali dejali, da mikrofon ne grize, mi pa se pogovarjamo čisto po domače. Po dveh urah vesele glasbe in plesa smo odšli domov.

Sima Hoje

PREDSTAVITEV KNJIGE "NOVODVORSKA KUCHARICA"

(Što se jelo u dvorima bana Jelačića)

Nedaleč od Zagreba v Zaprešiću, po lepem kostanjevem drevoredu prideš do dvorca, ki je danes žal le senca preteklosti.

V nekoč lepi stavbi z vzorno urejenim gospodarstvom je živel ban Jelačić, osrednja osebnost preporoda po letu 1848. Drobce iz Jelačićevega življenja sta v knjigo strnili ravnateljica "Pučko otvorenog učilišta" v Zaprešiću **Ljerkica Vladović** in **Božica Mirić**.

V knjižnici Slovenskega doma nas je 30. januarja pričakala miza, okrašena z bidermajerskimi šopki in obložena z jedmi iz predstavljene knjige, ki smo jih na koncu tudi z užitkom poskusili. Hvala vsem sponzorjem! Kako je prišlo do predstavitve knjige "Novodvorska kuharica" v Slovenskem domu? Gospodinja, družabnica in kuharica pri zadnji grofici **Ani Jelačić** je bila **Hanika Gašparič**, rojena leta 1908 v Lešnici pri Ormožu, Slovenka, pozneje poročena s hrvaškim slikarjem **Matiom Skurjenijem**. Prav ona je zbrala dragoceno kuharsko zapuščino, zapisala recepte v 6 zvezkov, rokopise pa pustila svojemu sinu Srečku.

Ta pisana beseda v slovenskem jeziku, z nekaj štajerskega dialekta, nemščine in madžarščine ter s starimi merskimi enotami... je navdušila Ljerkico Vladović, ki se je lotila težavnega projekta - izdaje knjige. V dvorski kuhinji je bila dolga leta glavna kuharica in gospodinja Dunačanka "fräulein" Ana, od katere se je Hanika

mного naučila. Stric **Ignac Gašparič** (tudi Slovenec) je bil upravitelj velikega gospodarstva in je moral grofico Ano redno obveščati o dogodkih. Na levi strani ob drevoredu so bile konjušnice, hlev za 20 krav, tu so izdelovali maslo. Vinogradi in gozdovi so se razprostirali daleč naokoli. Delavci so bili plačilo prejeli vsako soboto, na travniku su plesali in peli stare pesmi, med njimi "Ustani bane Hrvatska te zove". **Maja Škiljan** iz Hrvaškega zgodovinskega muzeja je omogočila vpogled v družinsko dediščino bana Jelačića. Predmeti iz njegovega vsakdanjega življenja so postali dokumenti časa in družbe, v katerem so nastali. Prav to je dalo pečat avtentičnosti tej knjigi.

Prof. **Agnesa Szabo**, višja strokovna svetovalka Muzeja mesta Zagreba je govorila o neraziskani temi "Slovinci in ban Jelačić". Hvaležni smo ji, ker je svoje bogato znanje delila z nami in dala zgodovinski okvir tej knjigi. Postavila je hrvaškega bana Jelačića na prestol nemirnega preteklega stoletja, kot simbol svobode, saj so Hrvati v preporodnem letu 1848 nastopili pred Evropo kot samozavesten narod. Kot velikega borca za svobodo so ga opevali tudi slovenski pesniki. Mladi plesni par iz Zaprešića nas je ob zvokih dunajskega valčka ponel v romantiko plesnih večerov prejšnjega stoletja. **Božica Mirić**, ki je za knjigo razvrstila recepte iz šestih zvezkov in jih priridila za današnjo rabo, je svoj nastop končala z besedami: "Knjigo smo vzeli iz preteklosti, jo posodili prihodnosti, vendar pa bo služila predvsem sedanosti".

Cvetka Matko

SLOVO OD STAREGA LETA

Ob slovesu od starega leta je bilo v Slovenskem domu vedno zelo živahno. To je že naša stara navada in tako je bilo tudi tokrat. Obiskala nas je ekipa oddaje "Prizma" Hrvaške televizije in posnela slavnostno in veselo razpoloženje naših članov. Za zabavo in ples je poskrbel **Branko Sotošek**, ki je naš stari znanec, saj

je bil tokrat že četrty med nami. S svojim petjem in igranjem je dvignil na noge vse prisotne, tako da je bilo za ples kar premalo prostora. Slovenske in hrvaške pesmi smo skupaj prepevali globoko v noč, vmes pa smo tudi kaj pojedli in popili. Za jedaočo in pijačo so poskrbele naše članice. Ob obloženi mizi so se našle številne sladice, tudi orehove potice ni manjkalo. Z nami je slavil slovenski veleposlanik na Hrvaškem **Boštjan Kovačič**, ki nam je v kratkem nagovoru zaželel veliko novih uspehov v letu 2002.

Marijan Horn

OB NOVEM LETU

Staremu je odzvonilo, novo leto je prišlo, Marka se je umaknila, namesto nje zdaj Euro bo.

Nam pa to nič ne pomaga, kajti Kun v zalogi ni, a v želodcu sama zgaga, ki življenje nam greni.

Vlada nam je obljubila, da nam v Novem boje bo

in, da res je vse storila, da v resnici bo tako.

Naj obljube pozlate se, naj se časi spremenijo, naj odvzete nam pravice končno bodo vrnjene!

Bilo bi lepo spoznati, ko bo leto šlo v zaton, da podane nam obljube, bile niso "luftbalon".

Marijan Horn

SLOVENSKI KULTURNI PRAZNIK - PREŠERNOV DAN

V Sloveniji se je po odločitvi Slovenskega osvobodilnega sveta kulturni praznik prvič slavil že leta 1944. To je praznik v čast našega največjega pesnika **Franceta Prešerna**. Ob tem dogodku sta nam slovensko veleposlanstvo v Zagrebu in Slovenski dom privedla izjemno lep večer v mali dvorani Vatroslava Lisinskega v Za-

grebu. Koncerta "Katic" smo se vnaprej veselili, saj jih občudujemo že leta. Dvanajst deklet poje, pleše ter igra na "komple" - glavnik. Vsakokrat, ko slišimo stare izvirne slovenske pesmi, smo gahnjeni, saj nas vedno znova vračajo v slovenski rojstni kraj - raj!

Tokrat smo prvič slišali tudi skupino Terra folk, ki se je predstavila z akademskim džezom in alternativno glasbo. **Boštjan Gombač**, ki je igral klarinet in keltska pihala ter tolkala, nas je toliko navdušil, da smo ostali brez

sape. **Bojan Cvetrežnik** je na svoji violini igral kot pravi Paganini. Prešernov večer je na kitari obogatel **Danijel Černe**. **Žiga Golob** je igral na kontrabasu tako nežno, kot da bi Prešeren božal svojo Julijo. Čudoviti ti Terra folk fantje. S svojo glasbo so nas popeljali od Makedonije, Rumunije do keltske glasbe in Mozarta.

Ta izreden glasbeni užitek v Prešernovo čas je odprl predsednik Slovenskega doma **Darko Šonc**, prisotno pa je bilo skoraj celo slovensko veleposlanstvo. Res je lepo biti Slovencev/ka v Zagrebu oziroma član Slovenskega doma, kajti takšne kulturne velikane moji sodrobniki v Sloveniji ne srečujejo prav pogosto. Zato še enkrat, hvala jim!

Katarina Furjan

ZOPET VESELO NA PUSTNI TOREK

Na že tradicionalnem pustovanju tudi letos ni zmanjkalo veseljih, duhovitih in aktualnih mask. Z njimi se je pogovarjal nemaskirani povezovalac prireditve (zlobni jeziki pravijo, da ne potrebuje maske) **Marjan Horn**, ki je maske predstavljal že uigranimi članoma ocenjevalne komisije **Petru Brinerju** in **Marjanu Dirnbergu**, ter - hvala bogu - mladi članici **Ireni Šonc**. Povezovalac je dopolnjeval zgodbe, ki so jih pripovedovale maske. Za vsako masko je kot iz rokava vlekkel primerno šalo. Nekatero maske je celo pripeljal v zadrego, seveda na veliko veselje

in smeh publike. Nemaskirana ocenjevalna komisija (brez pripombe o nemaskiranju) je imela

težko nalogo izbrati najboljše. Vseeno so se na koncu soglasno odločili: nagradili so vse otroške maske **Harryja Potterja**, princezo, dobrega duha, pikapolonico.

Za najuspešnejše maske, za idejo in aktualnost, ter izvedbo in izdelavo so nagradili pet odraslih mask. Nagrade so prejeli: veliki, močni, brkati meksikanec (**Polona Jurinič**), nežno razigrani prodajalec balonov, dama, ki je vse izgubila, duhovit štrumfovski hranilnik s črno okvirjeno DM, veseli evri, ki so se ponujali ocenjevalni komisiji (baje ne kot mito) in impozantni škof. Sponzorji nagrad so bila slovenska podjetja Gorenje, Lek, Merkur in Mercator, ter za najlepši krof Kolinska. In potem? Saj se ve! Glasba, petje, ples! Do kdaj ...?

J.S.

PEVSKI ZBOR

Mešani pevski zbor Slovenski dom ima vaje kot po navadi. Enkrat na teden se srečamo in zapojemo. Po vajah se vedno zadržimo še v klubu Moja dežela, kjer nadaljujemo z vajami, ampak po naše. Ker vedno nekdo slavi rojstni dan, mu ponavadi zapojemo. Okrepčamo se s sendviči ali kolači ter ob vinu zapojemo. Ne pozabimo niti na partizanske pesmi. Sličimo pa tudi precej šal in novic, tako da nam čas hitro mine.

Marca bomo zapeli v Sežani na reviji Primorska poje. Na nastop se že marljivo pripravljamo. Januarja smo imeli manj vaj, ker je naš dirigent **Franc Kene** imel precej opravil in ni utegnil priti v Zagreb. Ker pa smo "nadarjeni" pevci, bomo vse to nadoknadili in v Sežano prišli pripravljani.

Miroslava-Maria Bahun

DELO DUHOVNE SEKCIJE

V duhovni sekciji smo bili zelo pridni. Zaradi nove maše v latinščini, ki jo je skladal naš zborovodja profesor **Vinka Glasnovič**, smo imeli pevske vaje kar dvakrat na teden. Od 7. oktobra smo imeli naslednje maše: rožnovensko, misionško, zahvalno, prvo in tretjo adventno, na Štefanje (dan samostojnosti Republike Slovenije), na Svete tri kralje in zadnjo pred počitnicami, 20. januarja. Posvečene so bile **S. Horjak, K. Mačejin, M. Sotošek, P. Jerič**, družini **Pavlin, F.B. Jordan** in vsem tistim članom duhovne sekcije, ki so nas zapustili v desetih letih. Na Štefanje je bilo praznično. Za deseto obletnico vodstva duhovnega zbora smo člani sekcije profesorju Glasnoviču podarili zlatnik, na katerem so Kamenita vrata ter Majka božja kamenitih vrat. Profesor Glasnovič je namreč skladal pesem "Pri kamenitih vratih". Bil je zelo presenečen. Naši pridni solistki **Nadi Horč** smo po-

darili šopek orhidej. 20. januarja smo imeli mašo v kapelici Ranjenega Jezusa, posebej slavnostno pa je bilo v Slovenskem domu. Obiskali so nas namreč msgr. **Alojzij Uran**, ljubljanski pomožni škof, ki je odgovoren za nas, Slovence po svetu, ter dva dekana, **Anton Trpin** in **Milan Kšela**. Lepe besede nam je v kapelici podaril tudi msgr. **Vladimir Stankovič** - odposlanec nadškofa **Josipá Bozanića**.

Kot voditeljci duhovne sekcije **A.M.Slomšek** mi dovolite, da vam napišem tudi nekaj statističnih podatkov za leto 2001. Devetnajstkrat smo imeli mašo v Zagrebu, enkrat pa v Prekmurju na romanju v Kančevce. Imeli smo 47 vaj, nastopili v Evropskem domu in na pogrebu na Miroševcu. Pater **Roman Motore** nam je podaril sedem maš, dekan **Anton Trpin** šest, po dvakrat pa so nam maševali **M. Jakopič, R. Smodiš** in **M. Oblak**. Obiskali so nas in nam zapeli družinski trio "Novina" iz Otočca ob Krki in fantovski oktet "Veritas" iz Sentjerneja. Mašo bomo imeli spet 10. marca. Vabimo vse, ki si želijo z nami zapeti, da se oglasijo v Slovenskem domu.

Olga Tkalec

OBISKAL NAS JE ŠKOF MSGR. ALOJZ URAN

K je domovina si? Ali na poljih teh? Še pod Triglavom, okrog Karavank? Ali po plavžih si, ali po rudnikih? Tu? Preko morja? In ni ti meja? Tako se je spraševal v pesmi Duma Oton Župančič pred približno stotimi leti. Okrog 500.000 Slovencev naj bi bilo razsejanih po vseh celinah sveta. Kako jim olajšati breme domotožja? Tem ljudem skuša pomagati ne le država, ampak tudi slovenska Cerkev. Izseljenski duhovniki Slovencev po svetu ne združujejo samo pri bogoslužju v slovenski besedi. Da Slovenci na tujem ne bi pozabili svojih korenin, duhovniki poskrbijo za petje slovenskih pesmi ter drugo kulturno dejavnost.

Pastoralno delo med Slovenci po svetu sedaj vodi škof **Alojz Uran**, ki s svojimi obiski prinaša pozdrave iz domovine. Našo duhovno sekcijo je prvič obiskal v nedeljo, 20. januarja. Sv. maša je bila slovesna, saj sta somaševala dekana obeh obmejnih dekanij, ki skrbita za slovenske maše: **Anton Trpin** in **Milan Kšela**. Svoj delež k slovesnosti je prispeval tudi pevski zbor pod vodstvom prof. **Vinka Glasnoviča**. Zbor je, po uglasbitvi zborovodje, prvič izvajal latinsko mašo. Iz zagrebške nadškofije nas je pozdravil generalni vikar msgr. **Vladimir Stankovič**. Poudaril je, da je v Zagrebu ob nedeljah kar nekaj maš v tujih jezikih. Glede na število Slo-

vencev v Zagrebu - po popisu leta 1991 okrog 7.000 - nam je zaželel, da bi bila cerkvena trpečega Jezusa kmalu premajhna. Škof **Alojz Uran** je v pridigi posebej poudaril, da smo Slovenci in Hrvatje vedno živeli v slogi. Zgodovinski viri namreč ne omenjajo bojev med tema dvema narodoma, zato pa poročajo o sodelovanju na različnih področjih. In prav to sožitje mora biti temelj sosedskega bivanja Slovencev in Hrvatov, je dejal škof Uran.

Tako kot vedno je voditeljica duhovne sekcije **Olga Tkalec** s pomočjo pridnih gospodinj tudi tokrat pripravila vse potrebno za srečanje po maši. Škof je najprej izročil cerkveno priznanje zborovodji prof. **Vinka Glasnoviču** za dolgoletno vodenje pevskega zbora duhovne sekcije in za ustvarjalno delo na glasbenem področju, ki bogati in povezuje slovensko in hrvaško kulturo. Tudi sicer v duhovni sekciji sodeluje precej Hrvatov, ki so na različne načine povezani s Slovenijo. Njihovo sodelovanje je zlasti v pevskem zboru ne le dobrodošlo, ampak kar nenadomestljivo. Slovenci, ki prihajajo v Slovenski dom, večkrat povedo, da so bili med Hrvti lepo sprejeti. Med ljudmi, ki so ponosni na svoje korenine in kulturo, znajo pa spoštovati kulturo drugih, vlada resnično sožitje.

Srečanje se je končalo v prisrčnem vzdušju ob petju, ki je eden najbolj pristnih in trdnih stikov s slovensko kulturo Slovencev zunaj matične domovine. Duhovniki obeh obmejnih dekanij bodo tudi v prihodnje prihajali na slovenske maše v Zagrebu, škof **Alojz Uran** pa je obljubil, da nas bo ponovno obiskal ter tako razbremenil duhovnike, ki imajo ob nedeljah že doma preveč obveznosti.

Martina Koman

SESTANEK PREDSEDNIKOV KROVNIH ORGANIZACIJ

V Uradu za Slovence v zamejstvu in po svetu so 12.12.2001 pripravili še eno srečanje s predstavniki krovnih organizacij Slovencev v zamejstvu pred objavo rezultatov javnega razpisa za zbiranje predlogov za sofinanciranje programov in projektov v letu 2002. Točno ob 12. uri se je začel sestanek na ministrstvu za zunanje zadeve, na katerem so bili navzoči vsi predsedniki krovnih organizacij, državna sekretarka **Magdalena Tovornik**, **Zorko Pelikan** in ostali sodelavci v uradu. Po kratkem srečanju z državno sekretarko **Magdaleno Tovornik** nas je sprejel tudi minister za zunanje zadeve dr. **Dimitrij Rupel**. Dobro razpoložen nas je malce presenetil z novico, da **Magdalena Tovornik** odhaja na novo dolžnost. Izrazil pa je upanje, da bo tudi nov državni sekretar enako sposoben in dober, kot je bila **Magdalena Tovornik**. Moram priznati, da me je novica razalostila, saj je **Tovornikova** izredno dobro opravljala svoje delo. Uvedla je nov odnos urada do manjšin, ponudila konkretne rešitve za odprta vprašanja in - kar je najbolj pomembno - razumela je, da so Slovenci na Hrvaškem nova manjšina, ki zahteva posebno obravnavo, in da deli te manjšine zaslužijo podporo na podlagi 5. člena Resolucije o položaju avtohtonih slovenskih manjšin v sosednjih državah.

Ministra **Rupla** so predstavniki manjšin seznanili s prečo problematiko: Slovenci v Avstriji o negativnem odnosu deželne glavarja **Haiderja**, Slovenci v Italiji o odnosu **Berlusconijeve** vlade do slovenske manjšine, Slovenci na Madžarskem s problemi s financiranjem radia itd. Darko

Šonc je govoril o vplivu nerešenih problemov med dvema državama na vsakdanje življenje Slovencev na Hrvaškem in o konkretnih programih, ki jih slovenska društva na Hrvaškem želijo ustvariti v letu 2002.

Po pogovoru z ministrom **Ruplom** smo nadaljevali sestanek v drugi sejni dvorani v delovnem vzdušju. Pogovorili smo se o uresničevanju programov v letu 2001 in o načinu podajanja poročil o porabi finančnih sredstev. Državna sekretarka nas je podrobno seznanila tudi z razdelitvijo sredstev za leto 2002. Prvič od sprejetja Resolucije o položaju avtohtonih slovenskih manjšin v sosednjih državah leta 1996 bosta društvi Slovenski dom v Zagrebu in **Bazovica na Reki** lahko za uresničevanje nekaterih svojih programov in projektov računali tudi na sredstva, ki jih urad namenja zamejskim društvom. To je velik in prelomen dogodek za Slovence na Hrvaškem, ki so tako postali enakoparven del slovenskega zamejskega etničnega prostora. Treba se je zahvaliti tudi ostalim predstavnikom zamejskih Slovencev, ki so se po našem dolgoletnem prizadevanju in naporu strinjali s takim odločbo Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu in državne sekretarke **Magdalene Tovornik**.

Slovenec na Hrvaškem se obeta v finančnem pogledu lepša prihodnost. Vendar pa tudi bolj trdo delo in bolj ambiciozne poteze. Najpomembnejša naloga pa ostaja pridobitev mlajših, še bolj ambicioznih, vizionarskih članov, ki bodo znali nadaljevati delo in uresničevati zamisli svojih predhodnikov.

Darko Šonc

KOMISIJA ZA SLOVENCE V ZAMEJSTVU IN PO SVETU

Na povabilo predsednika Komisije za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu **Franca Pukšiča** so na seji 11. decembra lani sodelovali tudi predsedniki krovnih organizacij zamejskih Slovencev, veleposlanik na Hrvaškem **Boštjan Kovačič** in minister za evropske integracije **Igor Bavčar**. Tema sestanka je bila vključevanje Slovenije v Evropsko unijo in položaj slovenske manjšine v integrirani Evropi. Minister **Bavčar** je povedal, da samo z dobrimi in atraktivnimi programi ter medsebojnim sodelovanjem lahko računamo na sredstva, ki jih v Evropski uniji namenjajo za delovanje man-

jšin. Kulturni projekti, gospodarsko povezovanje, krepitev medsebojne komunikacije, strnjnost in kohezija Slovencev, povezanost zamejcev z matično državo, se posebej pa uveljavljajo slovenskega jezika je prepoznavana pot, ki nam obeta boljše prihodnost.

Predsednik Zveze slovenskih društev na Hrvaškem **Darko Šonc** je spregovoril o posebnem položaju Slovencev na Hrvaškem, ker Hrvaška močno zaostaja v vstopanju v Evrop-

sko unijo in v prilagajanju svoje zakonodaje evropskim zahtevam. To je opazno zlasti pri urejanju in usklajevanju pravnih predpisov, ki regulirajo manjšinsko problematiko (ustava, zakon o človekovih pravicah in zaščiti manjšin, volilni zakon itd.).

Vse udeležence sestanka je po pogovoru sprejel predsednik državnega zbora **Borut Pahor**, ki jim je ob kozarcu vina zaželel veliko uspeha in zdravja v novem letu.

Darko Šonc

Komisija za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu ugotavlja, da je potrebno v proces vključevanja Republike Slovenije v Evropsko unijo v večji meri vključiti Slovence v Avstriji in Italiji, ter na ustrezen način tudi na Madžarskem in na Hrvaškem.

Komisija bo na svoji naslednji seji ustanovila dve delovni skupini - delovno skupino za evropske programe in regionalno sodelovanje ter delovno skupino za sodelovanje na področju kulture in izobraževanja. K delu delovnih skupin bo povabila predstavnike Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu, službe Vlade RS za evropske zadeve, Agencije za regionalni razvoj, Ministrstva za gospodarstvo, Ministrstva za kulturo, Ministrstva za šolstvo, znanost in šport, predstavnike slovenskih manjšin iz Avstrije, Italije, Madžarske in Hrvaške ter predstavnike znanstvenih institutov.

(Sklepi komisije, sprejeti 11.12.2001)

SLOVENSKI KULTURNI PRAZNIK

Predsednik Republike Slovenije **Milan Kučan** je ob slovenskem kulturnem prazniku na pogovor povabil predsednika Zveze slovenskih društev na Hrvaškem **Darka Šonca** in predsednika Slovenskega doma **Bazovica** z **Reke Marjana Kebra**. Zaradi zdravstvenih težav **Marjana Kebra** se je sprejema udeležil tajnik društva **Vitomir Vitaz**.

Rokovanju in skupinskemu fotografiranju s predsednikom so sledili pogovori, ki so se jih udeležili še predsednikovi sodelavci in državna sekretarka Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu **Magdalena Tovornik**. Predsednika je zanimalo, kako živijo in delajo Slovenci na Hrvaškem. **Darko Šonc** je povedal da se od predsednikovega obiska Zagrebu ni zgodilo nič pomembnega, da pa je prišlo do spremembe v odnosu Slovenije do Slovencev na Hrvaškem. O tej temi je več povedala državna sekretarka **Magdalena Tovornik**, ki je poudarila, da se je končno začela uresničevati Resolucija Državnega zbora iz leta 1996. To pomeni, da bosta slovenski društvi iz Zagreba in **Reke** deležni tudi dela sredstev, namenjenih zamejskim Slovincem. Državna sekretarka je še enkrat spomnila, da so sredstva namenska in morajo biti pokrita s konkretnimi programi in dejavnostmi.

Predsednika je zanimalo tudi, kako Slovenci na Hrvaškem doživljamo slovenske gospodarske subjekte. **Šonc** je povedal, da je v medijih opazna vse večja prisotnost slovenskih podjetij in njihovih izdelkov na hrvaškem trgu. Slovenci, ki živijo na Hrvaškem, pa so nezadovoljni z zaposlovanjem Slovencev v slovenskih predstavništvih. Pogovor je tekal tudi o prostorih, v katerih delujejo slovenska društva. Društvo **Triglav** iz **Splita** se je ravno začelo seliti v nove prostore. **Darko Šonc** se je opravičil predsedniku, ker ne more biti prisoten na sprejemu ob slovenskem kulturnem prazniku, ker bo isti dan v Zagrebu osrednja proslava kulturnega praznika, ki jo Slovenski dom organizira v sodelovanju s slovenskim veleposlanštvom.

DŠ

OKROGLA MIZA O NARODNOSTNIH MANJŠINAH NA HRVAŠKEM

Svet narodnostnih manjšin v Republiki Hrvaški, Hrvaški helsinški odbor in Pravni center so ob finančni podpori Sveta Evrope 22. februarja v hrvaškem saboru organizirali okroglo mizo na temo "Pravice narodnostnih manjšin v Republiki Hrvaški: Prispevek k razpravi za sprejem ustavnega zakona o pravicah narodnostnih manjšin". Razprava je potekala v treh delih: pravni okvir zaščite narodnostnih manjšin, pravna ureditev v Republiki Hrvaški in pogled na problematiko narodnostnih manjšin. Na okrogli mizi so poleg vseh predstavnikov Sveta narodnostnih manjšin sodelovali tudi številni poslanci, predstavniki vlade in nevladnih organizacij. Zvezo slovenskih društev na Hrvaškem sta predstavljala predsednik in podpredsednik **Darko Šonc** in **Franc Strašek**. Prof. **Žarko Puhovski** je v

uvodnem govoru pojasnil pomembnost sklicane okrogle mize in poudaril, da mora manjšinska problematika na Hrvaškem dobiti pravni okvir v ustavnem zakonu. Prof. **Ivan Paden**, predsednik Pravnega centra, je pojasnil značilnost pravnega normiranja pravic narodnostnih manjšin na Hrvaškem. Posebej zanimivo je bilo poročilo prof. **Budisava Vukasa** o mednarodno-pravnih okvirih zaščite narodnostnih manjšin. Problematiko na Hrvaškem je povezal z mednarodno prakso v drugih primerih. O pre-

povedi rasne ali etnične diskriminacije je govoril prof. **Branimir Pleše**, ki je opozoril na standarde Evropske unije in Organizacije združenih narodov na področju manjšinske problematike.

V drugem delu je o pravni regulativi na Hrvaškem najprej govorila **Lidija Lukin-Karajković**, vodja delovne skupine za pripravo osnutka ustavnega zakona. Potem je besedo prevzel **Mate Arlovič**, podpredsednik sabora in predsednik odbora za ustavo, ki nas je neprijetno presenetil. Dejal je, da je hrvaška vlada predlagani osnutek ustavnega zakona umaknila iz saborske procedure. Vlada naj bi določila novo skupino za pripravo osnutka ustavnega zakona o pravicah narodnostnih manjšin. O sedanjem osnutku

je govoril zelo kritično, vendar z njegovimi pojasnili prisotni niso bili zadovoljni. Vsi so se strinjali, da je sedajni osnutek dober, z nekaj amandmaji pa bi ga lahko še izboljšali.

Predsednica Sveta narodnostnih manjšin **Sanja Tabaković-Zoričič** je opozorila, da bi Svet moral vladi neposredno pomagati pri reševanju nakopičenih manjšinskih vprašanj. O problematiki narodnostnih manjšin so govorili še prof. **Milorad Pupovac**, prof. **Siniša Tata- lovič** in saborski poslanec narodnostnih manjšin **Furio Radin**.

V splošni razpravi je sodeloval tudi predstavnik Zveze slovenskih društev na Hrvaškem **Franc Strašek**. Opozoril je na glavno vprašanje Slovencev na Hrvaškem: vrnitev v preambulo hrvaške ustave, v kateri so bili od leta 1990 do decembra 1997 zapisani kot narodnostna manjšina. Poudaril je, da so Slovenci po številu tretja narodnostna manjšina na Hrvaškem, ki pa nima svojega predstavnika v saboru. To diskriminacijo bi Hrvaška morala popraviti. *Franc Strašek*

MAGDALENA TOVORNİK NA REKI

Državna sekretarka na Ministrstvu za zunanje zadeve in vodja Urada za Slovence v sodelavko, svetovalko ministra **Barbaro Sušnik**, 25. januarja obiskala Slovenski dom KPD "Bazovica" na Reki. Sprejeli so jo predstavniki upravnega odbora na čelu s predsednikom **Marjanom Kebrom** in ji ob njenem prvem obisku pokazali naše prostore in predstaveno delo društva. Poslojpe, v katerem so naši prostori, je pred kratkim prešlo v last društva. Srečanja se je udeležil tudi predsednik Zveze slovenskih društev na Hrvaškem **Darko Šonc**.

Osnodna tema pogovorov je bilo vprašanje statusa Slovencev na Hrvaškem. Tovornikova je poudarila, da gre za specifičen položaj manjšine. V dosedanjih pogovorih z Zvezo, ki jih je ocenila pohvalno, je bilo dogovorjeno, da se reška "Bazovica", društva iz Istre (kjer je registrirano le društvo "Istra" v Puli) in zagrebški Slovenski dom obravnavajo v okviru slovenskega zamejstva oziroma kot manjšine. Za društva je takšen status boljši, večja sredstva pa pomenijo tudi večje obveznosti. Predvsem bo treba, kot je opozorila Tovornikova, temu prilagoditi vsebino programov in dejavnost razširiti na obmejna območja. Z različnimi novimi projekti pa pritegniti tudi veliko več mladih.

Magdaleno Tovornik je s predsednikom Zveze **Darkom Šoncem** in predstavniki Bazovice na kraješem neuradnem obisku sprejel reški zupan **Vojko Obersnel**, ki je prav tako slovenskega rodu. Prisotni so pohvalili dobro sodelovanje društva z mestnimi oblastmi, župan in Tovornikova, kot nekdanja mariborska županja, pa sta izmenjala izkušnje tudi s tega področja. *Marjana Mirković*

SVET NARODNOSTNIH MANJŠIN REPUBLIKE HRVAŠKE

Svet narodnostnih manjšin ima med drugim strokovno skupino, ki pripravlja predloge za dodatno zakonsko ureditev položaja manjšin na Hrvaškem. Člani skupine so **Sanja Tabaković-Zoričič**, **Goran Stojković**, **Riza Hodža**, **Milan Mrkalj** in **Franc Strašek**. Skupina je predlagala sprejetje ustavnega zakona o pravicah narodnostnih manjšin v Republiki Hrvaški, ki bi ga moral sabor obravnavati že pred skoraj dvema letoma. Na zadnjem sestanku Sveta narodnostnih manjšin RH, 16. januarja, je predsednica **Sanja Tabaković-Zoričič** povedala, da so predlog ustavnega zakona vnovič umaknili iz parlamentarne procedure, saj nekate-

ri člani vlade menijo, da so predvidene pravice narodnostnih manjšin prevelike. Posebej moteča naj bi bila določila, ki se nanašajo na pozitivno diskriminacijo in lokalno samoupravo. Člani Sveta so - presečeni nad ravnanjem vlade - sprejeli sklep, da bodo 1. marca pripravili javno tribuno v Novinarskem domu, na katero bodo povabili vse predstavnike društev narodnostnih manjšin na Hrvaškem, domače in tuje medije, Beneško komisijo, HHO, predstavnike državnih in nevladnih teles Republike Hrvaške. Za pripravo javne tribune je zadolžen organizacijski odbor: **Sanja Tabaković-Zoričič**, **Milan Mrkalj**, **Riza Hodža**, **Franc Strašek** in **Sen- na Kulenović**. *Franc Strašek*

DRŽAVNI ZBOR RS OBISK KOMISIJE NA REKI

Delegacija komisije Državnega zbora Republike Slovenije za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu je 6. februarja obiskala Slovenski dom KPD "Bazovica" na Reki. Vodil jo je predsednik komisije **Franc Pukšič** (SDS), obiska pa so se udeležili še člani **Samo Bevč** (ZLSD), **Jožef Kavčičnik** (LDS), **Maria Poszonec** (poslanica madžarske narodne skupnosti) ter tajnica komisije **Tatjana Kuster**. Na Reko je prišla tudi **Barbara Sušnik** iz Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Ob prihodu na Reko so goste sprejeli vodilni predstavniki "Bazovice" in jih na kratko seznanili s svojim delom, pozdravil pa jih je tudi predsednik Zveze slovenskih društev na Hrvaškem **Darko Šonc**. Člane komisije, društva "Bazovica" in predstavnike slovenskega veleposlanstva na Hrvaškem je potem sprejel reški župan **Vojko Obersnel** s sodelavci. Predstavniki društva "Bazovica" so poudarili dobre odnose z mestnimi oblastmi, kar je pohvalil tudi **Franc Pukšič**.

Glede odnosov med državama sta obe strani soglašali, da je v interesu Slovenije pomagati Hrvaški pri čimprejšnji vključitvi v EU in da schengenska meja ne bi smela ovirati komunikacije, predvsem ne med prebivalci obmejnega pasu, ki so dolga leta medsebojno povezani.

Člani komisije so se popoldne v Slovenskem domu pogovarjali še s člani društva ter se srečali z novinarji lokalnih medijev. Kot je povedal predsednik "Bazovice" **Marjan Keber**, je z županom Obersnelom dogovorjeno, da bo imelo društvo na lokalnem Kanalu Ri kmalu oddajo v slovensčini. Člani komisije so rojakom na Reki obljubili, da se bodo ponovno zavzeli za uresničitev zakona o zagotavljanju vidnosti in slišnosti programov RTV Slovenija in lokalnih nekomercialnih programov na območjih, kjer živi slovenska narodna manjšina. Gostje iz Slovenije so si v društvu ogledali tudi razstavo o dolgoletnem delovanju dramske skupine in njenega voditelja **Alojza Usenika** in si kasneje ogledali 101 predstavo komedije **Andreja Jelačina** "Piknik s tvojo ženo". Obisk na Reki so člani komisije ocenili kot zelo uspešen in dobrodošel ter izrazili upanje, da bo naša dejavnost sedaj, ko je slovenska skupnost na tem območju uvrščena med manjšine, še bolj razvejana in zanimiva za mlade.

Marjana Mirković

JUBILEJI V SLOVENSKEM DOMU KPD "BAZOVICA" NA REKI EN SAM ČLOVEK, PA KAR CELO GLEDALIŠČE!

Slovenski dom KPD "Bazovica" na Reki letos slavi 55 obletnico delovanja, njen dolgoletni član in vodja dramske skupine **Alojz Usenik** pa kar nekaj jubilejev: 50 let umetniškega ljubiteljskega dela kot režiser in igralec, od leta 1958 tudi v "Bazovici", pol stoletja profesionalnega dela kot dramski inspicent ter 25 let profesionalnega dela kot asistent gostujočim režiserjem v gledališču HNK "Ivana pl. Zajca" na Reki. V počastitev teh obletnic je bila 18. januarja v "Bazovici" na programu jubilejna 100 uprizoritev komedije **Andreja Jelačina** "Piknik s tvojo ženo". Glavni vlogi sta odigrala **Loredana Jurković** in **Alojz Usenik**, ki je predstavo tudi režiral.

Dvorana društva je bila premajhna za vse prijatelje in znanke, ki so si znova želeli ogledati predstavo in čestitati popularnemu "Lojzku". Ta je med reškimi gledališčniki prava legenda in "dobri duh" gledališča, saj se mu je v dolgih letih staža in požrtvovalnega dela posvetil z dušo in srcem. Slavljence je po predstavi prejel številne čestitke, zahvale in pozdravne brzojavke. Predsednik društva "Bazovica" **Marjan Keber** mu je izročil reški simbol "morčič". V imenu sklada RS za ljubiteljske kulturne dejavnosti mu je čestital **Franc Gombač** iz Ilirske Bistrice. Voditeljica Oddelka za kulturo mesta Reke **Ivanka Peršič** mu je izročila priložnostno darilo reškega župana **Vojka Obersnela**. Čestitala sta mu tudi prvak reškega gledališča **Slavko Sestak** in kritik **Borislav Ostojčič**, ki je Usenikovo celotno delo slikovito opisal z besedami, "en sam človek, pa kar celo gledališče!" V imenu Zveze slovenskih društev na Hrvaškem, mu je čestital predsednik **Darko Šonc**. V delovanju dramske skupine "Bazovice" je

namreč **Alojz Usenik** več vseh dolžnosti. Poleg naloge inspicenta išče in izbira dramske tekste, igrance, sceno, oder in luči, kostime, rekvizite, igra in režira, pogosto sam organizira nastope, na gostovanjih pa tudi vozi.

Živahen sogovornik je na pragu sedemdesetih let poln neizčrpane energije. Njegovi dnevi so povsem izpolnjeni, saj je kljub desetletnemu upokojskemu stažu v gledališču HNK "Ivana pl. Zajca" še vedno zaposlen kot inspicent. Del iz svoje bogate dejavnosti in delovanja dramske skupine pa je predstavil tudi na razstavi, ki jo je v društveni sobi "Bazovice" pripravil sam. Ogledali smo si njegove fotografije se iz petdesetih let, ko je v JLA pripravil skče in vesele večere po karavlah na jugoslovanško-albanski meji. Pa posnetke iz koprške Gledališča Slovenskega Primorja, kjer je sodeloval od nastanka leta 1952 pa vse do ukinitve šest let pozneje. Iz istega obdobja so tudi fotografije iz italijanske drame v Kopru, kjer je občasno nastopal kot igralec, med drugim tudi s tedaj še neznanim igralcem **Antonom Martijem**. Razstavil je gledališke plakate, za predstave, uprizorjene v minulih letih v "Bazovici": za "Vdovo Roslinko" **Cvetka Golarja**, **Linhartovo** "Županovo Micko", "Glej, kako lepo se začena dan" **Zvonimira Bajsiča**, "Eros v off-u" **Siniše Posarica**, "Polnočni vlom" **Miroslava Mitroviča** in seveda "Piknik s tvojo ženo" **Andreja Jelačina**, kjer so posebej predstavljene vse štiri soigralkе: pokojna **Anica Vidmar**, **Dalija Roth**, **Vilma Bilić** in **Loredana Jurković**. Na ogled so bila še številna priznanja **Alojzu Useniku** in dramski skupini ter fotografije nastopov in izrezki iz časopisov, ki jih je slavljence vsa ta leta skrbno zbral in hranil.

"PIKNIK S TVOJO ŽENO"

S komedijo "Piknik s tvojo ženo" je dramska skupina KPD "Bazovica" z Reke odigrala 99 predstav na Hrvaškem, v Sloveniji, Italiji in Nemčiji. Predstava je bila nagrajena na 9. Linhartovem srečanju v Slovenj Gradcu leta 1998, glavni igralec in režiser **Alojz Usenik** pa je ob tej priložnosti prejel plaketo za igralske dosežke in **Zlato Linhartovo** značko, ki jo podeljuje Sklad Republike Slovenije za ljubiteljske kulturne dejavnosti. S predstavo je dramska skupina KPD "Bazovica" sodelovala na sedmih festivalih in srečanjih: **RKS** (Radniška kulturna smotra) za Reko, **Istro** in **Gorski Kotar** leta 1984, "Riječko ljeto 1984", "Riječko ljeto 1985", festival "Ostrovharjevo srečanje" v Sori pri Medvodah leta 1998, festival dramskih amaterjev **Kastav**, 1999, "Srečanje v moji deželi", julija 2000 na gradu **Bogensperk** v organizaciji Slovenske izseljenske matice, "Festival ljudskih gledališč Hrvaške", **Omišalj** na otoku **Krku**, julija 2001.

Marjana Mirković

NOVICE IZ SLOVENSKEGA DRUŠTVA LIPA

V nedeljo, 2. decembra, so nas obiskali člani Slovenskega društva TRIGLAV iz Splita. Predstavili so se s programom, pripravljenim za sv. Miklavža (sv. Nikola). Ta dan je namreč praznik občine Dubrovnik (deseta obletnica napada na mesto), slavili pa smo tudi spomin na pesnika Franceta Prešerna. Člani SK Triglav so nam pripravili lep program. Nastopili so mešani pevski zbor, dramska in folklorna skupina.

Na poti v Dubrovnik so se ustavili v Stonu, kjer jih je naša članica **Teja Barović** popeljala po mestu. Slovenska vlada je bila prva, ki je po potresu Stonu ponudila pomoč. V Dubrovniku smo jih pričakali v hotelu Lero, povabili na kosilo v Taverno Nava, potem pa si ogledali Dubrovnik. Pred polno dvorano glazbene šole Luka Sorkočević so nas vrnili v naše otroštvo s Cankarjevimi dramskim tekstom Sveto obhajilo in kratkimi predstavami Zajček se je izgubil, Kje stanuješ mala miška, Če si srečen, Šindu mindu. Vse so zaigrali učenci dopolnilnega pouka slovenskega jezika. Mešani pevski zbor nam je zapeli nekaj slovenskih in dalmatinskih pesmi, na koncu pa nas je razveselila folklorna skupina s štajerskim plesom z metlo. Po prireditvi smo se v predvečerju šole okrepili z domačim pecivom, ki so ga pripravile naše članice, pred odhodom v Split pa goste ponudili še z dobrim domačim vinom, da bi se dobro ogreli.

Bilo nam je zelo lepo, saj je bilo to prvo srečanje našega društva s Slovenci na področju Hrvaške. Tudi Slovenci iz Splita so občutili našo dobro voljo in srečo, ker se je nas - na najbolj južnem delu naše druge domovine - le nekdo spomnil. Solze, smeh in pesem. Bilo nam je prelepo in komaj čakamo, da tudi mi pripravimo dober program in krenemo na pot. Lep pozdrav iz Dubrovnika.

Maša Butjfer

PREŠERNOV DAN

Slovensko kulturno društvo Lipa Dubrovnik je 8. februarja, na slovenski kulturni praznik, organiziralo literarno-glasbeni večer. Številnim gostom sta se predstavila dr. **Tonko Marovič** in akademik **Luko Paljetak**. Paljetak je občinstvu predstavil prevod Prešernovega Sonetnega venca in drugih pesmi. Prebral je tudi lastne stihe, posvečene velikemu slovenske književnosti, ki jih je objavil v zbirki Izbjegle pjesme. Zbirko je v slovenščino prevedel **Tone Pretnar**, Paljetak pa je svoje pesmi pripovedoval v slovenščini in hrvaščini.

Dr. Tonko Marovič je govoril o Paljetkovem prevodu Prešernovih stihov ter o pesmih, ki jih je Paljetak posvetil Prešernu i Juliji Primic. Za še lepši večer je poskrbela **Katja Kokalj** iz Brezj pri Bledu, ki je na citrah odigrala prelepe stare slovenske pesmi, Ida Nadramija pa je recitirala Zdravico in Vrbo. Na koncu se je s slovenskimi pesmimi občinstvu predstavil tudi naš mali pevski zbor. Po kulturnem programu smo se posladkali s slovenskimi sladicami, ki so jih pripravile naše članice. Naj končam z besedami novinarja **Mata Jeriniča**: "Bila je impresivna priredba koja kulturnom društvu Lipa i gradu Dubrovniku može poslužiti na čast".

Maša Butjfer

SLOVENSKA KNJIGA V KARLOVCU

16. novembra je bila v Osrednji knjižnici Slovencev, Gradski knjižnici "Ivan Goran Kovačić", v Karlovcu že tradicionalna prireditev "Dnevi slovenske knjige". Ob tej priložnosti je bila postavljena razstava nove donacije slovenskih knjig, darilo Ministrstva za kulturo Republike Slovenije knjižnici v Karlovcu. Osrednji del prireditve je bila predstavitev poezije **Jadranke Matić Zupančič** "Zasuti ocean" in proze **Barice Smole** "Igra za deset prstov".

Svoji knjigi sta, na zanimiv in simpatičen način, predstavili avtorici sami. Ena drugi sta iz svoje knjige brali odlomke proze in recitirali pesmi. Presenečenje je bil nastop kitariističnega seksteta mladih članov knjižnice (**Kristina Mihalić, Dario Joha, Filip Oršanić, Jura Grgurić, Mirko Višnić, Krunoslav Goršić**), ki so v aranžmaju svojega voditelja **Viljema Borka** zaigrali tri slovenske narodne pesmi in skladbo bratov Avsenik. Prireditve sta vodila **Frida Bišćan**, predstavnica karlovske gradske knjižnice, in **Dubravka Hren**, voditeljica Osrednje knjižnice Slovencev. Na tej, zelo uspešni prireditvi, so bili poleg karlovske publike že tradicionalno navzoči tudi predstavniki Slovenskega doma iz Zagreba in slovenskega veleposlaništva. *Stj*

KULTURNA USTVARJALNOST NARODNOSTNIH MANJŠIN

Ured za nacionalne manjine hrvaške Vlade je 4. septembra lani že četrty organiziral prireditev "Kulturno stvaralaštvo nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj". Prireditve je bila v Koncertni dvorani Vatroslav Lisinski.

Na začetku so mešani pevski zbori pod dirigentsko palico **Tomislava Uhljaka** zapeli hrvaško himno. Pozdravni govor je imela podpredsednica hrvaške vlade **Željka Antunović**. Nastope manjšinskih umetniških skupin sta povezovala **Gordana Gadžić** in

Zijad Gračić. Vrstile so se pevske in folklorne izvedbe s predstavljajanjem narodnih običajev. Zanimiv in zelo pester program.

Zvezo slovenskih društev na Hrvaškem so s tremi slovenskimi skladbami skupaj predstavili mešani pevski zbori Slovenskega

doma iz Zagreba, Bazovice iz Reke in Triglava iz Splita. Dirigirali so **Franc Kene, Franjo Bradvica** in **Tanja Kurajica**. Posebno presenečenje za občinstvo, ki je z veliko pozornostjo spremljalo kakovostne izvedbe slovenskih pevcev, je bila skladba Zagrebu pod vodstvom **Franceta Kenea**. Občinstvo je zapelo skupaj s slovenskimi zbori, na kar jih je, z dinamičnim dirigiranjem, vzpodbudil Kene. Ob koncu prireditve so vsi udeleženci pod vodstvom **Tomislava Uhljaka** zapeli Odo radosti, ki velja za himno Evrope. *S.J.*

PETAR IVANOVIĆ,
PRESEDNIK UPRAVE
MERCATOR-H
**IMAMO NAJLEPŠE
NAKUPOVALNO
SREDIŠČE NA
HRVAŠKEM**

Prva Mercatorjeva trgovina na Hrvaškem je bila odprta 14. aprila leta 2000 v Pulju. Konec istega leta ste odprli tudi "Mercator Center Pula".

-To je največje nakupovalno središče v Pulju. Že pri gradnji smo vedeli, da v njem ne bodo kupovali le prebivalci Pulja, ampak cele Istre. Ti so se do sedaj po nakupe vozili tudi sto kilometrov do Kopra ali Trsta. Vedeli smo, da ob naši dobri ponudbi, tega ne bodo več počeli. Tako smo zgradili center na 10.000 kvadratnih metrih, s 16 trgovinami in dosegli zeleni cilj: danes vsa Istra prihaja v naš center, ki ni le puljsko, ampak regionalno nakupovalno središče.

Lani ste odprli Mercatorjevo nakupovalno središče v Zagrebu.

-Ta center bi moral biti prvi na Hrvaškem. Za žalost smo ga zaradi tranzicijskih težav Hrvaške odprli kasneje, kot je bilo načrtovano. V Zagrebu imamo 26 trgovin na 15.000 kvadratnih metrih površine. Ne glede na veliko konkurenco, ki včasih igra tudi umazane igre, lahko z zadovoljstvom rečem, da je to danes najlepše nakupovalno središče na Hrvaškem. S tem se strinjajo tudi tisti, ki so bili strogi nasprotniki tako Mercatorja kot izgradnje tega centra.

Pričakovani promet ob otvoritvi je bil 7 milijonov mark na mesec. Ali so ta finančna pričakovanja dosedaj tudi uresničena?

-Takšni centri na začetku ne dajejo velikih rezultatov, saj se morajo potrošniki navaditi na novo trgovino. V prvih dneh po otvoritvi je velik naval zaradi radovednosti, šele kasneje se kupec dejansko odloči za nakup. Kljub temu smo dosegli svoj cilj. V tekmo za kupce nismo šli z raznimi cash&carry akcijami. Ponudili smo tri stvari, ki jih nima noben center na Hrvaškem: prijetnost kupovanja, obsežnost ponudbe in kulturnost prodajalcev. Mislim, da nas prav te tri stvari razlikujejo od ostalih nakupovalnih središč na Hrvaškem. V Zagrebu trenutno poslujemo po načrtih in kupcev je vsak dan vse več.

Kakšni so bili prihodki Mercatorja Hrvaška v lanskem letu?

-Naša središča gradimo na osnovi dolgoročnih posojil. Center v Pulju je že pokrtil vse svoje fiksne stroške, letos pa bomo začeli odplačevati tudi stroške gradnje. Podobno načrtujemo v Zagrebu. Upamo, da bomo posojila odplačali predčasno.

V svojih trgovinah ponujate tako slovenske kot hrvaške proizvode. Kakšno je razmerje?

-Na naših policah ponujamo tisto blago, ki zadovoljuje potrošnika, ne glede na to, iz katere države prihaja. Pogosto nas obtožujejo, da smo slovenska trgovinska veriga in da zato dajemo prednost slovenskim proizvodom, vendar ni tako. Moram priznati, da ima Slovenija nekaj proizvodov, brez katerih hrvaško tržišče ne more. Vendar bi te proizvode ponujali tudi, če ne bi bili Mercator, ampak neko drugo podjetje. Prodajamo preko 40 odstotkov hrvaških proizvodov, okrog 30 odstotkov slovenskih, ostalo pa je iz uvoza. Ponujamo visokokakovostno blago in zato k nam prihajajo kupci srednjega in višjega razreda.

Lani ste prevzeli tudi hrvaško trgovsko hišo Sloboda.

-V naši strategiji razvoja je, poleg gradnje velikih centrov, tudi kupovanje drugih podjetij. Tistih, ki že poslujejo z dobičkom, oziroma bodo to lahko v okviru Mercatorjeve politike. Tako smo se odločili za Slobodo in jo junija lani tudi kupili. S tem smo dobili 65 prodajal, ki zaradi ekonomskega stanja na Hrvaškem in slabe finančne moči niso poslovala tako uspešno, kot bi lahko. Prodajalne sedaj prilagajamo Mercatorjevim standardom, imamo veliko večjo ponudbo in od 1. januarja poslujemo kot enotno podjetje.

Do konca letošnjega leta se bo Mercator na Hrvaškem še razširil.

-S polno paro gradimo naše največje nakupovalno središče v Splitu, ki bo imelo 20.000 kvadratnih metrov. Upamo, da ga bomo odprli 1. julija. Pogovarjali smo se tudi z županom Reke, kjer prav tako v kratkem načrtujemo gradnjo centra. 100.000 kvadratnih metrov zemljišča pa smo že kupili tudi v Novem Zagrebu, kjer ob trgovini načrtujemo tudi izgradnjo kinodvoran. *Tanja Bernard*

DR. AGNEZA SZABO

**SLOVENC
SO
JELAČIĆA
OBOŽEVALI**

Katero so bile najpomembnejši vezi bana Jelačića in Slovencev?

- "Josip Jelačić ni bil samo ban troedine Kraljevine Hrvaške, Slavonije in Dalmacije, ampak tudi človek evropske širine. Razumel je, da je bila germanizacija neugodna za hrvaški položaj skorajda tako kakor madžarski hegemonizem. Grozila je tudi Slovincem in drugim slovanskim narodom v habsburški monarhiji. To se je začelo dogajati po vladavini Jožefa II., ki je v javno življenje začel namesto latinskega vsiljevati nemški jezik. Madžari so Hrvatom vsiljevali madžarščino v vsakdanje življenje in Hrvaško obravnavali kot sestavni del Ogrske, ne pa kot samostojno kraljevino.

Jelačićeva bitka proti madžarizaciji je vzbujala simpatije Čehov in Slovakov, pa tudi Slovencev.

Od leta 1848 do hrvaško-ogrsko nagodbe leta 1868 in ustanovitve Kraljevine SHS so bili medsebojni odnosi Hrvatov in Slovencev vedno zelo dobri kljub posmeznim nihanjem. Slovenci, kranjski stanovni, so zelo podpirali Jelačićevo vojno z Madžari leta 1848. Govorili so, da se na Hrvaškem brani Slovenijo. Simpatije so bile velike. Časopisi so pisali, da so se ljudje postavljali v vrste ob cesti, ko je Jelačić potoval na Dunaj čez slovenske kraje. Fran Ilešič je opisoval, kako so Slovenci na Štajerskem hodili gledat Jelačića - "junaka naših dni, branitelja slovanstva". Ljudje so ga nagovarjali v nemščini, ban je odgovarjal v slovenskem jeziku. Pesniki so pisali pesmi o njem, v Ljubljani je bil slaven. Franc Cegnar je leta 1848 v časopisu Slovenija objavil pesem o banu. Drugi mož, Ivan Mohorčič je bana slavil v pesmi V slavo Ilirom. Morda je kakšno pesem o Jelačiću napisal še kdo drug.

Sabor je tega leta z znanim členom 11 zahteval, da se mora monarhija urediti federalistično in da morajo Hrvati, Slovenci in Srbi oblikovati posebno politično zvezo. Med zasедanjem sabora je madžarska vojska že vstopala v Reko in Slavonijo. Poslanci so zahtevali vojno posredovanje proti Madžarom, vendar niso imeli denarja za vojskovanje. Sabor je prosil kranjske stanovce za denarno pomoč v vojni. Zanimivo je, da je Fran Ilešič, ki je bil na začetku 20. stoletja univerzitetni profesor v Zagrebu, raziskal, kdo vse je na slovenski strani

Dr. Agneza Szabo je zgodovinarica v Muzeju mesta Zagreba. Med drugim se znanstveno ukvarja s Slovenci, živečimi na Hrvaškem. Posebno je preučevala vezi hrvaškega bana Josipa Jelačića s Slovenijo.

plačal prispevke za nakup orožja.

Po uvedbi Bachovega absolutizma leta 1849 smo bili Slovenci in Hrvaati spet na isti strani. Banovi tesni sodelavec Ivan Kukuljević je predlagal, da naj se južni Slovani povezujejo kulturno, če se že ne morejo kako drugače. Ustanovili so "društvo za povijesnicu jugoslavensku" za tesno sodelovanje vseh avstro-ogrskih južnih

Slovanov v kulturi. Pokrovitelj društva je bil ban Jelačić, denar zanj so dali mnogi Slovenci, med drugim Janez Bleiweis. Njihov drugi izdani zvezek (knjiga) je bil posvečen slovenski kulturi in zgodovini. Dunaj je odobral slovensko sodelovanje v kulturi, toda vedno so bili proti skupnim političnim projektom.

Kako z zgodovinske perspektive obravnava odnose Slovencev in Hrvatov?

- Vedno so bili vzorni, že od časov protestantizma v 16. stoletju. Mnogi hrvaški protestanti so odhajali v Ljubljano. V istem času se je zgodil veliki slovensko-hrvaški kmečki upor. Hrvaška banica Katarina Zrinska je konec 17. stoletja drugo izdajo svoje knjige tiskala v Ljubljani. Ker trdna meja ni obstajala, je veliko ljudi prehajalo iz ene na drugo stran. Enako usodo smo imeli v času turških vpadov v eno in drugo deželo. V Vojni Krajini so službovali številni slovenski častniki. V drugi polovici 19. stoletja, v času dualizma, so se Hrvaati obrnili proti Budimpešti, Slovenci so bili pod upravo Dunaja. Odtlej je bila naša politična usoda drugačna. To je bil morda razlog, da se je Slovenija bolj razvijala pod evropskim, dunajskim vplivom.

Kakšne sledi so Slovenci pustili na Hrvaškem?

- Živeli so predvsem v mestih. V tistih časih se problem manjšin ni pojavljal v takšnih oblikah kakor dandanes. Šlo je za izmenjavo kulturnih in civilizacijskih izkušenj. Imeli so svoja društva, oblačili so se v svoje tradicionalne nošnje, skrbeli so za slovenski jezik. Toda, drugače kakor Srbi, nikoli niso nikomur ničesar vsiljevali. Delovali so v športu, pevskih zborih in kulturi nasploh. Sodelovanje se je vedno izboljševalo. Slovenski in hrvaški narod sta si blizu tako kulturno kakor civilizacijsko. Slovenski slikarji so, denimo, ogromno slikali na Hrvaškem. Najlepšo baročno cerkev Sv. Katarine na zagrebškem Gornjem Gradu so poslali Slovenci. V 19. stoletju je v Karlovcu živel mnogo slovenskih podjetnikov. Mnogi Slovenci so sodelovali na prvi hrvaški mednarodni gospodarski razstavi v Zagrebu leta 1864.

Peter Žerjavič

NI MIRU V SLOVENIJI

Slovenska javnost se v zadnjem času ni ukvarjala samo s težkimi političnimi problemi. Časopisne naslovnice so namreč poleg

podob ob domačih in tujih politikov polnile fotografije treh, v rdeče stevardese preoblečenih moških - travestitske skupine Sestre. Po njihovi zmagi na slovenskem izboru za popevko Evrovizije je izbruhnil škandal. Nekatere je motil zaplet pri (pozneje razveljavljenem) telefonskem glasovanju, druge zmagovalci sami po sebi, tretji so bili šokirani zaradi pretepa med glasbenimi ustvarjalci v zakulisju. Zaradi izpadov nekaterih konzervativnih posameznikov, ki so z veliko nestrpnosti napadali moške Sestre, so zaskrbljenost izrazili celo v evropskem parlamentu. Sporna je menda velika stopnja homofobičnosti (nesprejemanje drugače spolno usmerjenih) na Slovenskem, nesprejemljiva za državo na pragu Evropske unije.

Vstop Slovenije v evroatlantske integracije, ki je vsak mesec bliže, dviga vedno več prahu. Najmočnejša je postala fronta proti vstopu Slovenije v Nato. Poleg raznih levčarskih organizacij v slovenski javnosti nasprotujejo vstopu v Nato ugledni mnenjski voditelji in razumniki. Opozarjajo na visoke stroške posodabljanja Slovenske vojske, na enostransko in agresivno Natovo politiko, na pretirano pohlevnost slovenske oblasti v odnosu do ŽDA. Pred jesenskim odločanjem Nata o širitvi se v slovenski javnosti znižuje podpora za vstop zavezanitvo. Tako se je po zadnji raziskavi Centra za raziskovanje javnega mnenja odstotek privrženec vstopa v dveh mesecih znižal z 49,3 na 44,6 odstotka.

Podobno se manjša tudi podpora vstopu v EU, še posebno po napovedih o znižanju subvencij slovenskem kmetijstvu po vstopu v bruseljsko petnajsterico.

Negotovost in strah pred prihodom sveta in Evrope v Slovenijo se med drugim kaže v zavračanju prodaje bank tujim družbam. Kljub velikim protestom je slovenska centralna banka vendarle dovolila italijanski banki SanPaolo Imi prevzem tretjine Banke Koper.

Po drugi strani pa se zdi, da bo prodaja dveh velikih državnih bank, Nove Ljubljanske banke in Nove KBM, odložena ali

skrčena na minimum. Protesti dela ekonomskih strokovnjakov in politikov, nezadovoljnih, ker država preuranjeno in v nasprotju z nacionalnimi interesi prodaja najvrednejše institucije, so očitno padli na plodna tla.

Sicer se v Sloveniji že razvema boj za najvidnejše politične položaje. Konec leta bo namreč predsednik in politikov, nezadovoljnih, ker država preuranjeno in v nasprotju z nacionalnimi interesi prodaja najvrednejše institucije, so očitno padli na plodna tla.

Sicer se v Sloveniji že razvema boj za najvidnejše politične položaje. Konec leta bo namreč predsednik in politikov, nezadovoljnih, ker država preuranjeno in v nasprotju z nacionalnimi interesi prodaja najvrednejše institucije, so očitno padli na plodna tla.

kandidature za predsednika, sta v boj za prvega človeka Slovenije že najavila prvak Slovenske nacionalne stranke **Zmago Jelinčič** in kandidatka desnosredinskih strank **Barbara Brezigar**.

Peter Žerjavič

RUPEL PO KUČANOVNI POTI

Zunanji minister **Dimitrij Rupel** je bil v sredo, 5. decembra, teden za predsednikom **Milanom Kučanom**, na uradnem obisku na Hrvaškem. Kakor je izjavil po srečanju s hrvaškim kolegom **Toninom Piculo**, so odnosi med sosedama boljši kakor kadarkoli v preteklosti. Glede najtršega oreha v slovensko-hrvaških odnosih, sporazuma premierov o meji, je izrazil upanje, da bodo čimprej stekli postopki za njegovo ratifikacijo. Največji del pogovorov sta z ministrom Piculo namenila izvajanju sporazuma o obsejnim prometu in sodelovanju, skupnih mejnih prehodih med državama, cestnih povezavah, zlasti Maribor-Zagreb in Postojna-Reka. Hrvaški minister Picula je ocenil, da sporazum o meji, ki da je na Hrvaškem v "političnem procesu", nikakor ne sme zadrževati urejanja drugih zadev in pripravljanja številnih sporazumov z različnih področjih - od obrambnega sodelovanja in preprečevanja dvojne obdavčitve do zaščite investicij in turizma. Rupel se je med drugim v saboru sestal s člani odbora za zunanjo politiko. Hrvaške poslanke je razuhdili s tezo, da si Slovenija mora s Hrvaško razdeliti nekdanje skupno, jugoslovansko morje. Med obiskom v Zagrebu se je srečal še s predstavniki slovenske manjšine.

P.Ž.

KUČAN POZVAL HRVATE NAJ SPREJMEJO SPORAZUM O MEJI

Slovenski predsednik **Milan Kučan** je 27. novembra lani prispel na dvodnevni uradni obisk na Hrvaško. Najprej se je srečal z zagrebškim nadškofom **Josipom Bozanićem**, s katerim sta govorila o vlogi katoliške cerkve v evropskih integracijskih procesih. Sledil je slavnostni sprejem z vsemi državnimi častmi v uradu predsednika **Mesića**, ki je Kučana odlikoval z veleredom kralja Tomislava z leno in veliko Danico. Po pogovorih sta se predsednika stinjala, da so odnosi med državama trenutno najboljši od leta 1991. Kučan je opozoril, da bi nesprejete dogovorjene razmejitve v Piranskem zalivu odprlo tudi vprašanje kopenske meje.

Slovenski predsednik se je popoldne v prostorih Slovenskega doma sestel s predstavniki največjih slovenskih podjetij na Hrvaško ter s člani društva Slovenski dom. V društvu Stipeta Mesića in soproge **Milke** sta si Milan in **Štefka Kučan** zvečer v Hrvaškem narodnem gledališču ogledala baletno predstavo *Labodje jezero*.

Drugi dan uradnega obiska v Zagrebu se je predsednik Kučan najprej sestel predsednikoma dveh hrvaških opozicijskih strank **Matjem Granićem** iz Demokratičnega centra in **Ivom Sanaderjem** iz HDZ, ki nasprotujeta dogovorjenemu sporazumu o meji. Kučan je s soprogo **Štefko** potem obiskal Hrvaški državni arhiv, kjer si je ogledal Valvasorjevo knjižnico in zbirke grafik.

Opoldne je spregovoril poslancem hrvaškega sabora. Opozoril jih je, da odprta vprašanja ne bo moč rešiti brez pomoči parlamentov obeh držav, kar velja tudi za kopensko in morsko mejo. Dejal je, da dogovorjeni sporazum o meji spoštuje zgodovinsko in naravno pravico Slovenije do lastnega izhoda v mednarodno morje. Izrazil je prepričanje, da sta obe državi dovolj zreli in odgovorni, da lahko sami rešita svoje probleme.

Popoldne si je Kučan v spremstvu zagrebškega župana **Milana Bandića** ogledal staro mestno jedro Zagreba, na koncu pa se je srečal še s premierjem **Ivico Račanom**. Oba sta se stinjala, da zastopj pri reševanju meddržavne meje ne bi smel ovirati reševanja drugih odprtih vprašanj med državama. Na koncu je Kučan dejal, da bi vladi obeh držav morali nadaljevati pogajanja o meji. *tb*

KAJ JE NOVEGA V SLOVENSKO- HRVAŠKIH ODNOSIH

Zagreb - Predsednika uprav hrvaških in slovenskih železnic **Marjan Drempečič** in **Igor Zajc** sta se 6. novembra pogovarjala o poravnanju dolga dveh železniških uprav, zmanjšanju potniškega železniškega prometa v mejnem prometu in ureditvi mejnih kolodvorjev zaradi prilagajanja schengenskemu režimu.

Zagreb/Ljubljana - Hrvaška veterinarska uprava je 13. novembra za nedoločeno

čas prepovedala uvoz govedine in govejih proizvodov iz Slovenije, potem ko je v Sloveniji odkrit prvi primer bolezni norih krav.

Zagreb - Slovensko podjetje Helios je 16. novembra za 33 milijonov kun kupilo 61,44 odstotkov lastništva hr-

vaškega podjetja barv in lakov Chromos. Chromos pokriva okrog 22 odstotkov hrvaškega tržišča barv in lakov.

Samobor - 26. novembra so se srečali predstavniki Hrvaške stranke upokoencev in Stranke upokoencev Slovenije. Pogovarjali so se o položaju upokoencev v obeh državah ter se dogovorili, da bodo ustanovili skupna delovna telesa za socialno in gospodarsko politiko.

Zagreb - 27. in 28. novembra se je na drugem uradnem obisku v hrvaškem glavnem mestu mudil slovenski predsednik **Milan Kučan**. Sestal se je s hrvaškim predsednikom **Mesićem**, premierjem **Račanom**, zunanjimi ministrom **Piculo**, spregovoril pa je tudi poslancem v hrvaškem saboru.

Ljubljana - 28. novembra sta se v okviru rednih sestankov srečali vodstvi Zveze samostojnih sindikatov Hrvaške in Zveze svobodnih sindikatov Slovenije. Največ besed so namenili zaščiti delavcev pred delodajalci, zakonodaji s področja delovnega prava in približevanju evropskim standardom.

Zagreb - 5. decembra se je na uradnem obisku mudil slovenski zunanji minister **Dimitrij Rupel**. Sestal se je s premierjem **Račanom**, zunanjim ministrom **Piculo**, pogovarjal pa se je tudi s člani saborskega odbora za zunanjo politiko

Zagreb - Saborski odbor za zunanje zadeve se je na svoji seji 10. decembra odločil, da bo vladi vrnil parafirani sporazum o meji med Slovenijo in Hrvaško. "Po vsem sodeč takšen sporazum v tem trenutku ne more dobiti potrebne podpore v saboru," je pred sejo dejal predsednik

sabora **Zlatko Tomčić**.

Krško - 19. decembra sta hrvaški minister za gospodarstvo **GoRanko Fižulić** in slovenski minister za okolje in prostor **Janz Kopač** podpisala sporazum o Jedrski elektrarni Krško. Direktorja podjetij, ki bosta po uveljavitvi meddržavnega sporazuma postala enakovredna solastnika NEK, Eles Gen in Hrvatska Elektroprivreda, sta podpisala še družbeno pogodbo. Na podpisih sta bila navzoča tudi predsednika vlad Slovenije in Hrvaške, **Janez Drnovšek** in **Ivica Račan**, ki sta se pred tem v prostorih nuklearke sestala na krajšem delovnem srečanju. Med drugim sta pozdravila podpis sporazuma in izrazila optimizem, da bo pozitivno vplival na reševanje ostalih odprtih vprašanj med državama.

Zagreb - 20. decembra je bil na hrvaškem zunanjem ministru prvi sestanek hrvaškega dela stalne mešane komisije za izvedbo maloobmejnega sporazuma. Predstavniki obeh in občin so sporazum pohvalili, vendar opozorili na veliko materialno škodo, ki so jo pretrpeli v zadnjih desetih letih zaradi neurejenega statusa. Predlagali so uvedbo fakultativnega učenja slovenskega jezika v šolah ob meji.

Ljubljana - 10. januarja je slovenska vlada sprejela iniciativo o sodelovanju s Hrvaško na področju obrambe. Gre za medvladni sporazum, s katerim naj bi ustanovili temelje za sodelovanje obeh vojsk v sklopu OVSE in Združenih narodov ter na tečajih, seminarjih in vojaških srečanjih povezanih z obrambno doktrino in varnostno politiko.

Zagreb - 16. januarja je na Hrvaškem začela veljati cestna prepoved prevoza nafte in naftnih derivatov. Zaradi tega je Slovenija posredovala uradno protestno noto, Hrvaško pa je prijavila tudi sekretarijatu za energetsko listino v Bruslju ter Mednarodni trgovinski organizaciji. Hrvaška vlada je 24. januarja sprejela novi pravilnik o ces-

tnem prevozu nevarnih snovi, s katerim je za tranzit nafte določila posebne cestne koridorje ter mejne prehode.

Krško - 22. januarja se je prvič sestala mešana hrvaško-slovenska delovna skupina za nuklearno Krško. Govorili so o preoblikovanju tega podjetja ter se dogovorili o pristojnostih prve skupščine bodočega podjetja Nuklearna Krško d.o.o.

Zagreb - Vodja hrvaške delegacije **Mirjana Ferić-Vac** je 28. januarja dejala, da Hrvaška nasprotuje posebnemu skladu za izplačilo deviznih vlog v zagrebški podružnici Ljubljanske banke, kot ga je predlagal odbor za pravnoprvašnja parlamentarne skupščine Sveta Evrope. Hrvaška vztraja, da bi morala obveznosti do nekdanjih varčevalcev plačati Nova Ljubljanska banka ali slovenska država, ne pa vse države naslednice SFRJ.

Zagreb - Hrvaški sabor je 30. januarja ustanovil skupino prijateljstva s Slovenijo. Za predsednika je bil imenovan Zdravko Tomac, ki izrazil pričakovanje, da bo sodelovanje obeh parlamentarnih skupin pripomoglo k odpravi težav in zastojev v meddržavnih odnosih. Skupina prijateljstva s Slovenijo hrvaškega sabora ima 20 članov in je najštevilnejša med parlamentarnimi skupinami.

Zagreb - Predstavniki hrvaškega in slovenskega Rdečega križa so se v 31. januarja pogovarjali o možnostih sodelovanja, posebej na področju organiziranja in razvoja službe za delovanje v posebnih situacijah kot so na primer naravne nesreče.

München - Ob robu mednarodne konference o varnostni politiki 2. februarja sta se sestala slovenski in hrvaški zunanji minister **Dimitrij Ru-**

pel in **Tonino Picula**. V kratkem pogovoru sta osrednjo pozornost namenila zapletu med državama, ki je nastal po sprejetju hrvaškega pravilnika o cestnem prevozu nafte in naftnih derivatov. Rupel je ponovil slovensko stališče o nesprejemljivosti tega pravilnika. Hrvaški zunanji minister je sprejel povabilo ministra Rupla na uradni obisk v Ljubljano.

Krško - Skupini prijateljstva med Slovenijo in Hrvaško, ki sta ju ustanovila slovenski državni zbor in hrvaški sabor, sta 12. februarja na srečanju v Nuklearni elektrarni Krško sprejeli skupno izjavo, v kateri pozivata vladi obeh držav, naj v praksi čimprej uveljavita sporazum o obmejnem prometu in sodelovanju, ki naj bi olajšal življenje državljanov na obeh straneh meje po uveljavitvi Schengenskega sporazuma. Po njihovem predlogu naj bi bili tako vsi na novo zgrajeni mejni prehodi med državama skupni.

Zagreb - Odbor hrvaškega sabora za zunanjo politiko je na seji 13. februarja razpravjal o odnosih Hrvaške s sosednjimi državami. V uvodnem govoru je zunanji minister **Tonino Picula** napovedal, da bo Hrvaška maloobmejne izkaznice začela izdajati 15. marca. Predsednik odbora **Zlatko Tomac** je opozoril, da Slovenija zahteva spremembe podpisanega sporazuma o Jedrski elektrarni Krško, ter dodal, da je v tem kontekstu povsem nerazumljiva nepravilnost Ljubljane na spremembe sporazuma o meji.

Ljubljana - Delegaciji izvedencev iz Slovenije in Hrvaške na pogovorih 25. februarja nista dosegli skupne rešitve v zvezi s hrvaškim pravilnikom o cestnem prevozu nevarnih snovi, ki je za Slovenijo sporen. Kot je po srečanju povedal državni podsekretar na gospodarskem ministrstvu **Dimitrij Grčar**, so hrvaški strani predstavili pripombe in stališča do hrvaških ukrepov in se dogovorili za drugi krog pogovorov na strokovni ravni.

Zagreb - Predstavniki finančnega odbora petih naslednic nekdanje SFRJ na sestanku v Hrvaški narodni banki 26. februarja niso dosegli napredka. Narodna banka Jugos-

lavije namreč še vedno ni posredovala podatkov o tem, kam je izginilo 589 milijonov dolarjev deviznih rezerv iz mešanih bank.

Trst - 4. februarja je bila na tržaškem občinskem sodišču prva obravnava v sporu 175 hrvaških varčevalcev nekdanje zagrebške podružnice Ljubljanske banke proti Novi Ljubljanski banki. Tožnik **Božidar Vukasović** zahteva zamrzitev 1,65 milijona evrov sredstev v podružnici Nove Ljubljanske banke v Trstu. Sodišče v zamrzitev ni privolilo, tožbo pa je sprejelo.

Čakovec - Sporazum o maloobmejnem prometu med Slovenijo in Hrvaško bo začel veljati 18. marca, sta se na sestanku 5. marca dogovorili delegaciji obeh držav. Takoi-menovani dvojni lastniki bodo do prvega oktobra mejo lahko prestopali po starem, potem pa le z maloobmejno izkaznico.

Ljubljana - Hrvaški zunanji minister **Tonino Picula** je 6. marca obiskal Slovenijo. Sestal se je z zunanjim ministrom **Dimitrijem Ruplom**, premierjem **Janezom Drnovškom**, predsednikom države **Milanom Kučanom** ter predsednikom parlamenta **Borutom Pahorjem**. Rupel je po sestanku ponovil, da so pogovori o meddržavni meji končani ter izrazil upanje, da bo sporazum v kratkem tudi podpisan. Picula pa je odgovoril, da mora sporazum počakati na boljše čase. Izrazil je upanje, da bosta državi sami rešili naftni spor. Picula je popoldne v Mariboru odprl hrvaški častni konzulat. *tb*

ZGODBA O FRANJU SERAFINU VILHARJU KALSKEM (2. DEL)

DIRIGENT POPOTNIK

Karlovac - Po nesrečnih dogodkih v Temišvarju si je **Franjo Serafin Vihar** zaželel, da bi odšel kam drugam, čim bliže domovini. Konec leta 1880 je v "Kunst und Musik Zeitung" izšel razpis za mesto ravnatelja Glasbenega zavoda v Karlovcu. Poslal je prošnjo in ji priložil svojo prvo uglasbitev hrvaške pesmi - Moja ladja Petra Preradovića. Delovno mesto je dobil. Poleg ravnateljske službe je prevzel dolžnost zborovodje Prvega hrvaškega pevskega društva

Zora. Zaradi nesporazumov je Zoro kmalu zapustil, pač pa je še naprej uspešno vodil Glasbeni zavod, čeravno so mu tudi tu skušali delati težave. V tem obdobju je doživel osebno srečo. Rodila se mu je hčerka Bogumila, povsem podobna pokojni Marinki. Franjo se je umaknil iz družabnega življenja. Redno je opravljal ravnateljske dolžnosti, živel pa je predvsem za družino in glasbo. Nastale so številne skladbe: Nezakonska mati, Mornarju, Mrtva ljubezen, Bojna pesem... Izdal je svojo prvo knjigo skladb z naslovom Skladbe. Delo je dožive-lo zelo dobre kritike.

Sisak - Po štiriletnem bivanju v Karlovcu se je po nasvetu svojega prijatelja preselil v Sisak, kjer si je opomogel od karlovških zdrah. Prevzel je dolžnost zborovodje pevskega društva Danica, v prostem

čas pa je zasebno poučeval glasbo. Z Danico je imel uspešne koncerte. Meščani so ga zelo lepo sprejeli in spoštovali. Izdal je drugo knjigo Skladb, ki so bile prav tako deželne pohval. Čeprav se je v Sisku dobro počutil, se je leta 1886 odzval povabilu pevskega društva Zvonimir iz Splita, da postane zborovodja. Ponudili so mu tudi, da bi postal ravnatelj cerkvenega zbora splitske prvostolnice. To je bila velika čast. Ob odhodu iz Siska je Danica njemu v čast priredila koncert.

Split - V poznem zimskem večeru v začetku leta 1886 so ga na splitski obali pričakali predstavniki društva Zvonimir in ga prisrčno pozdravili. Pri Zvonimiru je imel ogromno dela s pripravo koncertov. Delo v stolnici ga je razočaralo. Priporočili so mu namreč, naj za maše pripravlja arije iz predpotopnih italijanskih oper - tako kot je to

počel prejšnji organist, to pa je bil nek kmet, ki je komaj znal igrati. Da bi nekako izpolnil želje gospodov kanonikov, je Franjo pri mašah izvajal odlomke različnih klasičnih del. S tem niso bili zadovoljni. Zlasti ne Italijani, ki jih je bilo v Splitu veliko. Franjo je prav zato, da bi dokazal domoljubje, zanalasč nosil surko - suknič iz narodne noše. Zato so ga z oken zmerjali: "Ecco una maschera!" Franjo je za potrebe Zvonimira sam prevajal pesmi v hrvaščino. Tudi v Splitu je veliko skladal in izdal svojo tretjo knjigo Skladb. Začel je ustvarjati svojo prvo opero Zvonimir. Od Splita se je poslovil jeseni leta 1889. Pot ga je namreč odpeljala v Gospić.

Gospić - Gospiško pevsko društvo ga je pričakalo s slovensko popevko "Kje se moje rožice". V Gospiću je bil mestni kapelnik, zborovodja pevskega društva Velebit in organist v župni cerkvi. Veselilo ga je, ker se je maševalo v staroslovanskem jeziku. S pevskim društvom je prijel uspešne koncerte. Izvajali so celo večja dela in opere ter tudi njegovo burlesko Ustaša. V Gospiću so nastale njegove skladbe Rasti roža ter Slovenec in Hrvat. Tu je proslavil 25-letnico skladataeljstva. Ob tej priliki je prejel čestitke od vsepovsod iz domovine, celo od škofa Josipa Jurja Strossmayerja. V Gospiću je živel zadovoljno. Manjkalo mu je gledališče in orkester, pa si je želel oditi v Zagreb, kjer bi imel več možnosti za razvoj in ustvarjanje operne glasbe. Odločil se je. V Zagreb se je preselil poleti leta 1891.

Zagreb - Že pred preselitvijo v Zagreb, februarja četa 1891, ga je Hrvaški glasbeni zavod imenoval za svojega časnega člana,

z obrazložitvijo: "usled zasluga za hrvatsku glasbu". Po prihodu v Zagreb je doživel prvo razočaranje. Glasbeni zavod je namreč razpisal natečaj za 10 rednih učiteljev. Prijavil se je za tri razpisana mesta, toda ni bil sprejet. Tedaj se je eno leto preživljal s privatnim poukom. Leta 1892 je postal učitelj petja na Kraljevski realni gimnaziji, kjer je služboval več kot dvajset let. Drugo razočaranje je bilo, ko mu ni uspelo postati gledališki dirigent. Poredni dijaki so mu nagajali in ga klicali "Do-re-mi-fažol". Vse težave je premagoval z ljubeznijo do glasbe. Skoraj 30 let je bil ravnatelj pevskega zbora v župni cerkvi sv. Marka. Nekaj let je bil učitelj v t.i. "plemiškem konviktu". V enem od najboljših zagrebških pevskih zborov Zavista je bil pevovodja. Po Hedervarijevi prepovedi delovanja tega zbora (ker so sežgali mađarsko zastavo) je prevzel vodstvo zbora tipografskega pevskega društva Sloga. Ukvarjal se je zbiranjem hrvaških ljudskih pesmi ter izdal zbirki Hrvaška lira in Ljudske popevke.

Kljub vsem tem dejavnostim je tudi veliko skladal. Nastale so številne skladbe za zборе in soliste. Ker so pevska društva rada pela njegove skladbe, je izdal zbirko z naslovom Potočnice. Skladal je tudi himne. Uresničila se mu je želja, da je skladal opere. Nastale so opere "Smiljana", "Ivanjska kraljica" in "Lopudska sirotica" ter opereta "Gospoda Pokondirevička". Vse so igrali na odru zagrebškega gledališča. Ljubljanska opera je Smiljano izvedla leta 1901. Opere je skladal od leta 1896 do leta 1913. Med svetovno vojno zaradi mobilizacije članov orkestra oper ni bilo mogoče izvajati.

V obdobju navdušenega skladataeljstva (celo na klopeh Zrinjevca, Strossmayerjevega trga in Botaničnega vrta) mu je leta 1909 umrla soproga **Marija**. Štiri leta pozneje se je poročil z **Anko Ulrichovo**, rojeno Kalman, slovensko domoljubko. Z njo je doživel lepe trenutke med potovanji po Evropi.

Kot organist se je ukvarjal tudi s cerkveno glasbo. Napisal je nekaj maš (hrvaške, božične, ljudske, staroslovanske...) in številne pesmi za cerkvene zборе. Leta 1912 je izdal zbirko Cerkevna pesmarica, ki jo je posvetil zagrebškemu metropolitu dr. **Antunu Bauerju**. Na starost se je lotil pisanja spominov. Prepisovanje rokopisa je prekinila smrt. Umril je 4. marca leta 1928 v Zagrebu. Pokopan je na zagrebškem Mirogoju, v grobnici družine Vilhar.

Silvin Jerman

JANEZ VAJKARD VALVASOR: OČE SLOVENSKE PISANE ZGODOVINE

Janez Vajkard Valvasor je bil eden od največjih učenjakov 17. stoletja. Bil je svetovni popotnik in vojščak, predvsem pa zgodovinar, geograf, topograf in etnograf, ki je tedanja Kranjsko opisal tako natančno, kakor še nihče pred njim. Svoje rokopiše in dragocenosti iz bogate knjižnice je bil zaradi denarne stiske leta 1690 prisiljen prodati. Le redki vedo, da Valvasorjevo zapuščino, ki ima za slovensko zgodovino neprecenljivo vrednost, že prek 300 let hranijo v Zagrebu.

Sin plemiške družine - Valvasorji so bili star plemiški rod iz Bergama v Italiji. Prvi Valvasor, ki je znan na Kranjskem, Ivan Krstnik, je prišel kot trgovec v prvi polovici 16. stoletja v Ljubljano, tu obogatel in si pridobil kranjsko deželanstvo. Janez Vajkard Valvasor se je rodil v Ljubljani, 28. maja leta 1642. Njegov oče Jernej je imel kar 24 otrok; v prvem zakonu sedem, v drugem (z Ljubljankanko Ano Marijo Ravbarjevo) pa kar sedemnajst. Janez Vajkard je bil dvanajsti otrok iz drugega zakona. Po brezskrbnih otroških letih in po začetnem šolanju je študiral v Ljubljani pri jezuitih. Po nova znanja je kot osemnajstletni mladenič odšel v Nemčijo. Da bi se izuril v orožju, je v začetku šestdesetih let v Senju stopil pod poveljstvo grofa Nikolaja Zrinjskega in s svojimi tovariši pomagal v bojih zoper Turke v letih 1663-64. Po tej vojaški epizodi je nadaljeval svoja popotovanja v tujino; do leta 1672 je prekriziral današnjo Avstrijo, Nemčijo, Dansko, Nizozemsko, Francijo, Španijo, Švico, Italijo in severno Afriko. O tem obdobju je napisal: "Kjerkoli sem mogel izvedeti za vedoželjnega moža, tja sem se napotil in nobena pot mi ni bila predolga, nobena nevarnost prevelika, noben tuden prenaporen; upanje, da se utegnem česa nenavadnega naučiti in kaj takega zvedeti, mi je slajšo vse bridkosti." Doma se je leta 1672 oženil z Ano Rozino Grafenwegovo in si kupil gradove Bogenpšperk, Črni potok in Lichtenberg, pozneje pa še dvonadstropno hišo v Ljubljani.

Študij in ustvarjalnost - V dvorcu Bogenpšperk se je ustabil in umiril. Študiral je in pisal, hkrati pa vztrajno popotoval sem in tja po Kranjskem in po sosednjih deželah. Spraševal je, brskal po arhivih, si zapisoval, risal in meril, se vzpenjal na gore in spuščal v jame. Jezilo ga je, da ljudje po svetu tako malo vedo o naravnih in drugih čudesih na Kranjskem - od idrijskega rudnika do Cerknškega jezera in Postojnske jame. V silni vnemi, da bi to krivico popravil, je včasih celo pretiraval. Za Predjamski grad je recimo zapisal, da se lahko primerja z egipčanskimi piramidami.

V Potojski jami je Valvasor izvajal tudi eksperimente. Označeval je kapnike in ugotavljal hitrost njihove rasti, pri tem pa ugotovil: "...ne zanikam, da nisem opazoval, da so na nekaterih mestih zrastle te vrste kamni v 20 letih s pomočjo kaplajoče vode skorajda za debelino človeškega prsta." Valvasorju je postalo jasno, da kapniško okrasje "sčasoma ustvari kaplajoča voda" in ne "hudičev dah niti potres", kot je marsikje bral. Valvasorju se pripisuje tudi prva omemba človeške ribice - Proteusa.

Najpomembnejše delo s področja hidrologije je razprava o Cerkljskem jezeru. Razprava ga je že za življenja povzdignila v družbo največjih duhov njegovega časa in navdihnila mnoge kasnejše raziskovalce, predvsem pa vzbudila zanimanje za slovensko deželno in naš kras, ki je s tem dosegel svetovno slavo.

Imel je lepo knjižnico, ki je narasla na kakih 10 tisoč knjig, umetniško zbirko, zbirko matematičnih in astronomskih instrumentov ter starih kovancev. Leta 1678 je uredil tudi bakroreznico in tiskarno za bakroreze ter v njej vzdrževal risarje, bakroreze in bakrotiskarje. Med njimi je bil tudi Pavao Ritter Vitezović (1652-1712), senjski plemič, ki se je izuril v spretnega risarja in bakroreza, za različna Valvasorjeva dela pa je med drugim prispeval bakroreze Krškega, Žužemberka, Bogenšperka. Za Vitezovića je Valvasor nekoč zapisal, da je "na tem gospodu vse viteško".

Svetovni sloves in epohalno delo - Ko mu je leta 1678 umrla žena in zapustila štiri otroke, se je poročil z Ano Maksimiliano, baronico Čečkarjevo. Istega leta je doživel eno največjih odlikovanj: postal je član angleške Kraljevske družbe. V družbo najznamenitejših učenjakov tistega časa, med katerimi je bil na primer Newton, so ga povabili takoj, ko so javno prebrali njegovo razpravo o Cerkljskem jezeru. Svetovno znani astronom Edmund Halley pa je izdelal celo maketo in izvedel izpiznitev in polnjenje Cerkljskega jezera, kot ga opisuje Valvasor.

Leta 1689 je izšlo njegovo življenjsko delo - Slava vojvodine Kranjske. Tudi avtorju je prinesla veliko slavo. Gre za pričevanje o 17. stoletju in starejši zgodovini današnje Slovenije ter bližnjih krajev, ki danes sodijo v Hrvaško. V Slavi je v posebnih poglavjih obdelal ne le

kraje in gradove, temveč tudi gore, vode, jame, gospodarstvo, promet... ter spregovoril o vremenoslavlju, zdravstvu, rastlinstvu, živalstvu in drugem. Dragoceno je narodopisno gradivo: podoba kozolca, podobe kmečkih noš, poročila o domači obrti, trgovini in hrani, orisi šeg in navad, opisi jezika, poganstva, pokristjanjenja ter protestantizma in protireformacije. V tem delu je opisal tudi življenje v nekaterih hrvaških krajih (Reka, Istra in "Morska krajina"), posebno pozornost pa je namenil trdnjavam, povezanim z obrambo pred Turki (Zagreb, Karlovec, Senj, Siget). Eno od poglavij nosi naslov "jezik in navade Hrvatov na Kranjskem". Valvasor je trdil, da bi s lastnim izkustvom prišel stvarem do dna ter našel resnico. Vendar je bil v marsičem otrok svoje dobe. Bil je praznovveren in je verjel v podvodnega moža in druge duhove, zlasti pa v čaravnice. Ker je to orjaško, 3532 strani obsegaajoče delo s 24 prilogami in 528 ilustracijami izdal na lastne stroške, je skorajda uboožal. Moral je prodati grad Bogenšperk in hišo v Ljubljani, nazadnje pa se je moral ločiti tudi od svoje knjižnice.

"Valvasoriana" - Najprej jo je ponudil deželni stanovom na Slovenskem, ker pa se z njimi ni mogel dogovoriti o ceni, jo je leta 1690 prodal zagrebškemu škofu Aleksandru Mikuliću. V Zagrebu za Valvasorjevo zapuščino skrbijo že prek 300 let. Gre za 7.500 grafik največjih umetnikov Valvasorjevega časa in 1.500 knjig, ki jih je Valvasor zbiral med svojimi potovanji in ki predstavljajo zakladnico človeškega uma do 17. stoletja. Ker ga je zanimalo tako rekoč vse, so med knjigami tako atlasi kot dela o zdravem življenju in zdravi prehrani ali o arhitekturi in vojaških vedah. Med največje dragocenosti se uvrščajo najstarejše Valvasorjevo delo, skicna knjiga s 358 risbami mest, trgov, gradov in samostanov dežele Kranjske v drugi polovici 17. stoletja. Prav te risbe so bile predloga pri izdelavi bakrorezov za Slavo vojvodine Kranjske. Valvasor si je leta 1693 kupil hišico v Krškem. V njej ni dolgo prebival. Že 19. septembra istega leta je umrl. Po nekaterih virih so ga pokopali v družinski grobnici v kapeli Medijskega gradu na Izlah, vendar danes tam ni nobenega nagrobnika in tudi ne napisa.

Pripravila Ilinka Todorovič

VEČER SLOVENSKE POEZIJE

Deseta obljentna medusobnog priznanja Slovenije i Hrvatske, srdačno je, pod pokroviteljstvom predsjednika Republike **Stjepana Mesića**, obilježena u Zagrebu 6. veljače, književnom večeri slovenske poezije. Obiljtnica medusobnog priznanja naših država bila je samo jedan od povoda Hrvatsko-slovenskom društvu prijateljstva da organizira prijateljsko društvo Slovenaca i Hrvata u Model's cafe-u. Naime, tom je prigodom stotinak okupljenih Slovenaca, Hrvata i njihovih prijatelja obilježilo i slovenski kulturni praznik koji se u Sloveniji tradicionalno slavi 8. veljače. A kako je ovih dana i 150 godišnjica smrti poznatog slovenskog književnika **Stanka Vraza**, to je bio samo još jedan povod za održavanje večeri slovenske poezije.

Uvodno slovo dao je akademik **Ivo Šlaus** ispred Odbora za vanjsku politiku Hrvatskog sabora. Govorio je i Nj.E. veleposlanik Republike Slovenije u RH **Boštjan Kovačič**. Brojnim su recitacijama večer uveličali i pridonjeli ugodnoj prijateljskoj atmosferi Nj.E. veleposlanik Češke Republike u RH **Jirj Kudela**, Nj.E. veleposlanik Slovačke Republike u RH **Jan Petrik** i gospodin **Jurij Lyserko**, tajnik veleposlanstva Ukrajine.

Josip Bobi Marotti osvojio je simpatije publike srčano recitirajući na slovenskom jeziku. Pjesme Stanka Vraza recitirale su poznata glumica Ljubica Jović te mlada i nadarena **Tereza Younis**. **Polona Jurinić** je govorila o životnom putu i stvaralaštvu Stanka Vraza koji je upravo s Hrvatskom, Češkom i Slovačkom imao posebno prijateljske odnose. Program večeri je vodio **Andrija Karafilipović**, glavni tajnik KHDP-a i predsjednik HSDP-a.

Renata Ivanek

KULTURNA DOGAJANJA

MOZARTOV DON GIOVANNI V HNK

5. novembra so v zagrebškem HNK gostovali ljubljanci z Mozartovo opero Don Giovanni. Premiera opere je bila aprila v Ljubljani. Pisani kostimi so bili posojeni iz Salzburga, enostavno scenografijo je podpisal **R. Rischner**, režiral pa **L. Hochstraate**. Predstava se je izplačalo pogledati, saj gostovanja tujih opernih ansamblov niso vsakodnevna pojava. Umor, posilstvo, nezvestoba, maske, pijanstvo, maščevanje - vse to je v Don Giovanni očitno v genialno in neuničljivo glasbo. Pod dirigentskim vodstvom **M. Gasperšiča** so blesteli: v naslovni vlogi **Robert Vrčon**, Donna Elvira **Rebeka Radovan**, Donna Luĝa **Ana Pugar Jerić**, koman **Sašo Čano**, Don Otavio **Andrej Debevec**, Laporello **Marko Fink**, Maŝetto **Jože Vidic** in Zertina **Andreja Zakonjšek**.

RETROSEKTIVA MARIJE BRAUT

"Marija Braut je najboljša, kar se hrvaški fotografiji zgodilo v prejšnjem stoletju in kar, na našo srečo, še vedno traja," je zapisal ugledni kritik **Šimat Banov**. Vsa poglavja dolgoletnega fotografiskega dela Marije Braut, rojene Celjanke, so bila prikazana na retrospektivni razstavi, ki je bila odprta 8. novembra v zagrebški galeriji Klovičevi dvori. Prikazano je bilo 300 fotografiskih del od avtoričnega začetka v ateljeju slavnega Toše Dabca v začetku 60-tih let vse do najnovejših del.

KITARIADA V LOVRANU
Na prvem mednarodnem tekmovanju kitar "Ivan Padovec" novembra v Lovranu je nagrado za najboljšega kitarista v kategoriji mlajših dobil trinajstletni **Marko**

Ferlan iz Brežic. Na slavnostni podelitvi nagrad v Kristalni dvorani hotela Kvarner je bil prisoten tudi proslavljeni hrvaški pianist **Ivo Pogorelič**.

NAGRADA HRVAŠKEGA IGRALSTVA

JANEZU LOTRIČU

24. novembra so hrvaški gledališčniki v HNK proslavili podelitev nagrad na duhoviti, ironični in dostojanstveni slovesnosti. Naš tenor svetovnega glasu **Janez Lotrič** je dobil nagrado za glavno moško vlogo Riccarda v Verdijevem Plesu v maskah, v izvedbi HNK iz Reke.

ERO JANEZA LOTRIČA SPREJET Z OVACIJAMI

Dolge ovacije so 30. novembra v HNK v Splitu pospremilo premiero Ero z onega sveta, najpopularnejše opere **Jakova Gotovca**. Predstava je bila pravi užitek, za kar sta poskrbela režiser **Krešo Dolenčić** in dirigent **Nikša Bareza**. V naslovni vlogi je briljiral nepogrešljivi **Janez Lotrič**, ki kot interpret Era peti Slovenec po vrsti od prazidbe opere 2. novembra 1935 v Zagrebu. Predstavo je neposredno prenašal hrvaški radio Split, poslušati pa jo je bilo mogoče tudi preko interneta.

PLESONO TEKMOVANJE VARAŽDIN OPEN 2001

Varaždin je bil konec novembra domačin prvega Mednarodnega odprtega turnirja v standardnih in latinsko-ameriških plesih, na

katerem je nastopilo 39 plesnih parov iz Slovenije, Madžarske, Italije, BiH in Hrvaške. V standardnih plesih sta bila najboljša naša **Ivan Plohl** in **Tatiana Lahvinovich**. Drugo in tretje mesto sta prav tako osvojila slovenska para

Jernej Brenholz in **Daniela Pečić**, oziroma **Peter Fileš** in **Maja Pucelj**. Par Plohl-Lahvinovich je zmagal tudi v latinsko-ameriških plesih, druga sta bila naša **Gregor Rebula** in **Petra Wagner**, tretji par pa **Brenholz - Pečić**. Posebna gostina sta bila svetovna prvaka v latinskih plesih, prav tako Slovenca **Sergej Milčič** in **Katja Klep**.

BOŽIČNI KONCERT

V EBU

Božični koncert v baziliki Srca Jezusovega je bila še ena potrditev evropske kvalitete hrvaške glasbe. Glasbeni program hrvaškega radia je spet sodeloval v prireditvi Euroradio Special day of Christmas Music Evropske radijske unije. Preko satelitske mreže smo uživali v muziciranju najboljšega hrvaškega organiste **Ljerke Očić** in njenega stalnega sodelavca, našega vrhunskega trobentača **Stanka Arnolda**. Predstavila sta prave bisere evropske in hrvaške skladateljske dediščine, posebej tiste iz arhiva frančišćanskih samostanov iz Klanjca in Košljuna, ki nazorno pripovedujejo o Hrvaški v 18. stoletju.

RISBE IN SLIKE

VASILIJA JORDANA

18. novembra je bila v galeriji Forum odprta razstava del **Vasilija Josipa Jordana** pod naslovom Opus Jordan. Največ risb je izdelanih v kombinirani tehniki. Kot posebna celota je z dvajsetimi deli predstavljena tudi serija manjših olj na platnu, katerih posebnost je barvna skala in natančnost figurativnega rokopa s nadrealističnimi prizori.

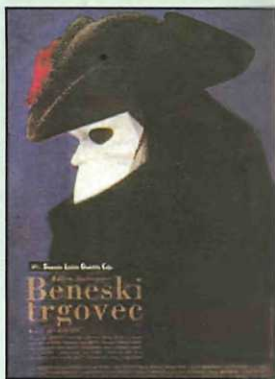
36 ZAGREBŠKI SALON

23. decembra je bil v Hrvaškem društvu likovnih umetnikov odprt 36. Zagrebški salon, to leto posvečen slikarstvu, kiparstvu, instalacijam, videu in performansu. Izbiralci so bili **B. Valušek** iz Reke, **E. Suevez** iz Budimpešte in **Andrej Medved** iz Ljubljane. Medved je v avtorski konceptiji imenovani "Kaj je ostalo od hrvaškega/slovenskega slikarstva?" predstavil dela **Ž. Kipkeja**, **J. Praničiča**, **D. Juričiča**, **M. Osojnika**, **N. Radič**, **Z. Kariža**, **D. Malkovića**, **P. Varl**, **D. Martinića** in **N. Prosenca**.

SLOVENSKI

GLEDALIŠKI PLAKAT

Gledališki plakat je dokument, ki ostane tudi potem, ko se spusti zavesa in ko se izgubi zadnji sodobnik nekega gledališkega dogodka. HAZV, Oddelek za zgodovino hrvaškega gledališča je bil domačin razstave Slovenskih gledaliških plakatov, odprte v začetku januarja. Razstavljeno je bilo

60 plakatov 23 avtorjev, nastalih od leta 1970 do 1999. Plakate hrani Slovenski gledališki muzej v Ljubljani, ustanovljen leta 1952.

KONCERT PIANISTA

HINKA HAASA

26. januarja je v Kulturnem centru Dubrava v Zagrebu nastopil pianist **Hinko Haas** iz Ljubljane. **Hinko Haas**, rojen leta 1956 v Celju, po mnenju strokovne kritike spada med vodilne slovenske pianiste. Diplomiral je na ljubljanski Akademiji za glasbo v razredu prof. **Dubravke Tomšič Šrebotnjak**. Dobitnik je Prešer-

nove nagrade, nastopal je kot solist in član številnih komornih ansamblov po vsej Evropi. Nastopil je med drugim tudi z Dubrovniškimi simfoničnim orkestrom. Od leta 1992 je profesor klavirja na ljubljanski glasbeni akademiji. Na koncertu v Dubravi je izvedel dela A. Srebotnjaka, L. van Beethovna, F. Chopina ter popularno Rapsodijo v plavem G. Gershwina, ki je posebej navdušila številčno publiko.

RAZSTAVA DARJE LOBNIKAR-LOVAK

Januarja je bila v zagrebški galeriji Mirko Virius odprta razstava portretnih karikatur naše članice **Darje Lobnikar Lovak**, ljubljankanke, ki živi in dela v Zagrebu. Darja Lobnikar Lovak je ena od redkih žensk, ki so se spustile v zahtevne vode karikature. Z njimi se ukvarja, kot sama pravi, "za svojo dušo". Predmet njenih karikatur so znane osebnosti hrvaškega društva. Portretirala je umetnike (**Tadijanovića**, **Lackovića Croatu**, **Rabuzina**, **Marottija**, **Potočnjaka**, **Arsena in Gabi ...**), politike (**Mesiča**, **Račana**, **Bandića ...**) in športnike (**Ivaniševića**, **Šukerjca**, **Čiro Blaževića ...**).

GOSTOVANJA

30. oktobra je bila v Evropskem domu predstavljena knjiga Čarovnikov pomočnik (Čarobnjakov segrt) pisateljca **Evalda Filšara**, v hrvaškem prevodu.

9. novembra je v KD Lisinski kot gostja nastopila pianistka **Dubravka Tomšič Srebotnjak**. Zagrebški filharmoniji je dirigiral **Mika Eichenholz**. Na programu so bila dela Beethovna in Prokofjeva.

6. decembra je v MD Lisinski nastopil Jazz orkester Radiotelevizije Slovenija z dirigentom **Milkom Lazarjem** in solistoma pianistom **Bojanom Goriškom** in **Dariom Marušičem** na narodnih glasbilih. Na programu so bila dela M. Lazarja in A. Kumarja.

9. decembra je na humanitarnem božičnem koncertu v cerkvi svetega Križa v Novem Zagrebu nastopil New Swing Quartet.

10. decembra je bil ob Mednarodnem dnevu ljudskih pravic v Zagrebu organiziran okrogli

stol v sodelovanju HKD, Katedre za bibliotekarstvo zagrebške filozofske fakultete in knjižnic mesta Zagreb. Prireditev, katere so se udeležili tudi slovenski knjižničarji, je odprl minister za kulturo **Antun Vujić**.

11. decembra je v Gliptoteki HAZU nastopila **Karmen Pečar**, nedavna zmagovalka cenjenega mednarodnega violončeliščenega tekmovanja v Čilu. Mlada violončelista študira v Zagrebu v razredu V. Dešpalja. Koncert sta organizirala Hrvaška glasbena mladina in Torkovi večeri iz Ljubljane.

11. decembra so bili v sklopu projekta Antologije evropske kratke zgodbe v dvorani Evropskega doma predstavljeni prvi štirje naslovi Biblioteke Živi pesniki. Med drugimi je bila predstavljena tudi slovenska **M. Čančadera**.

30. decembra je bil v KD Lisinski bal Zagrebške filharmonije pod dirigentskim vodstvom **Uroša Lajovica**. Na programu so bila dela J. Straussa, J. Offenbacha, F. Lehara in F. Suppea.

1. februarja sta v KD Lisinski kot gosta Zagrebške filharmonije nastopila dirigent **Uroš Lajovic** in solistka violinistka **Sidonija Lebar**, koncertna mojstrica tega vodilnega hrvaškega ansambla.

22. februarja je Zagrebški filharmoniji dirigiral stari gost **Marko Letonja**, slovenski dirigent mlajše generacije z mednarodnim ugledom. Na sporedu je bila predigra opere Amfitrion Borisa Papandopola, Beethovnov Drugi koncert za klavir in orkester (solist P. Burmester) in Beethovnova Sedma simfonija.

ZANIMIVOST

24. februarja je bila v HNK v Zagrebu predstavitev opere M.P. Musorgskega Boris Godunov. Predstavitve je vodil **Nenad Turkalj**, ki je posebej poudaril, da je bil prvi B. Godunov na zagrebški sceni naš **Josip Križaj** davnega leta 1918 in sicer v prazivedbi te opere. Križaj je bil rojen leta 1887 v Vevču pri Ljubljani. Bil je prvak zagrebške opere vse do upokojitve leta 1957. Več o Križaju smo pisali v četrti številki Novega odmeva. Kulturne dogodke je spremljala

Polona Jurinić

PREŠERNOVI SONETI

Založniška hiša ABC iz Zagreba je leta 2001 ob podpori Trubarjeve zaklade iz Ljubljane izdala reprezentativno knjigo Franceta Prešerna "Sonetni vijenac - Sonetni venec". Predstavljena je bila 25. oktobra lani v zagrebški Gradski knjižnici.

Knjigo bi tako z vsebino kot tudi opremo lahko zadovoljila, celo navdušila najbolj izbirčnega književnega sladakosnedneža. Prešernova poezija in izvrsten prevod njene poznavalca hrvaškega pesnika **Luke Paljetka** sta že sami po sebi zadosten razlog za to. Luka Paljetak je tudi urednik knjige, medtem ko je izvrstno delo grafičnega urednika in oblikovalca prevzel **Branko Vujanović**.

Vsebina knjige je razdeljena na tri dele. V prvem je 15 Prešernovih sonetov v originalu in hrvaškem prevodu. Drugi del vsebuje Paljetkov sonet Francetu Prešernu, pesem Ljudmile Poljanec "Julija in Slovenke" v originalu in prevodu, ter sonet Vrba Luke Paljetka v hrvaškem originalu in slovenskem prevodu **Toneta Pretnarja**. V tretjem delu je objavljena skrajšana studija dr. **Borisa Paternuja** o Prešernovem sonetnem vencu, kronološki življenjepis Franceta Prešerna, slovar, ter pripombe prevajalca.

Knjigo je predstavil **Tonko Maroević**, prebrali so tudi govor akademika **Ive Frančevića**, ki se prireditve na žalost ni mogel udeležiti. **Josip Bobi Marotti** in Luka Paljetak sta brala poezijo. Predstavitve je bila posebno doživetje. Ob izvrstni interpretaciji smo dobili vtis, kot da je knjiga sama glasno spregovorila. Besede so zares prihajale iz srca. Izredno!

Jes

France Prešeren Sonetni vijenac Sonetni venec

Slovenski
prevodi i prevešila
Luko Paljetak

GA ŽE IMATE? NOVI SLOVENSKI PRAVOPIS, SEVEDA

Kako je že prav: radio ali radijo, socijologija ali sociologija. Novo mesto ali Novo Mesto, se piše Šekspirov ali Shakespearov, Krležev ali Krležin, pica ali pizza? Ali gremo na tekmovanje Zlate lisice ali zlate lisice? Bomo pri večerji pili beli pinot ali Beli pinot? Gotovo ste se, dragi ljubitelji lepe slovenske besede, pri pisanju kdaj znašli pred tovrstnimi zadregami in niste bili popolnoma prepričani, ali imate prav vi ali pa vaš mož, ki trdi prav nasprotno.

Tovrstnih zadreg Slovenci po novem več ne bi smeli imeti. Saj smo ga le dočakali. Končno. Moderen jezikovni normativni priročnik. V katerem je predstavljena pisna in glasovno-naglasna podoba slovensčine pa tudi oblikoslovje in stilistika. Tako piše na spletnih straneh Založbe ZRC. Novi Slovenski pravopis. Kar štiri desetletja je namreč minilo od zadnjega slovenskega pravopisa, ki je izšel leta 1962 in bil seveda v uporabi vse do srede novembra lanskega leta, ko smo na policah slovenskih knjigam lahko zagledali debelo, že na pogled častivredno knjigo z naslovom Slovenski pravopis. S precej donečimi komentarji je izšel pri Znanstveno-raziskovalnem centru Slovenske akademije znanosti in umetnosti, sestavljalci slovarja so delovali pod budnim očesom najbolj znanega (in tudi velikokrat kritiziranega) slovenskega jezikoslovca prof. dr. Jožeta Toporišiča. Dokaz za to, da smo ga uporabniki pričakali v nestrpnosti in radovednosti, je tudi dejstvo, da je prvi natis, kljub nemalo "častivredni" ceni: v prednaročili ste ga lahko kupili za dobrih 18 tisočakov, sedaj pa je potrebno zanj odšteti okoli 23 tisočakov, že pošel. Brez skrbi, v knjigarnah je že spet na voljo.

Preko 1700 strani, od tega je slabih 200 strani pravopisnih pravil, obsežno delo navadnega uporabnika že na prvi pogled (in zaradi svoje teže tudi na prijem) precej prestraši. Zazdi se mu, da bi bila knjiga prej kot za reševanje pravopisnih in pravorečnih zank in ugank primerna za kakšno priložnostno stopnico, ko se kje pojavi kakšna nedosegljiva polica. Ko pa se odloči, da bo razrešil problemčke iz uvoda, ne da bi se poskusil prebiti skozi pravila, po pregledu slovarskega dela izve: da je prav radio, da nimamo radia, da pa smo lahko nezadovoljni z radiom ali z radiem, da dela sosed na radiu in da nas vedno razveseljuje radijski program. Da je prav sociologija (prav tako material, materializem, bibliografija ...) in da je sociolog tudi družboslovec, sociologinja pa družboslovka. Izvemo, da pravilni zapis Novo mesto, župan pa je novomeški in da je, če stanuje v Novem mestu, Novomeščan.

Če smo seveda bolj radovedne sorte in pridemo radi vsaki stvari do dna, nas gotovo zanima, zakaj za vraga se v imenih, kot so na primer Murska Sobota pa Škofja Loka pa Rimske Toplice, pišeta obe sestavini z veliko začetnico, v Novem mestu pa ne. Za tovrstno odkritje poskrbi branje poglavja o pisavi velikih črk, natančneje o veliki začetnici, ki nam na strani 13 razkrije, kako se pišejo zemljepisna imena. Ker so takšne informacije vedno dobrodošle in jih je potrebno vsake toliko časa malce osvežiti in še posebej, kar Hrvati zemljepisna imena zapisujejo drugače, ne bo odveč, če jim tudi na tem mestu posvetimo nekaj besed. Ko govorimo o zemljepisnih imenih najprej ne smemo pozabiti, da v slovensčini ločimo dve skupini zemljepisnih imen: naselbinska in nenaselbinska. Če zadevo malce poenostavimo, so naselbinska imena tista, ki so na zemljevidih označena z večjim ali manjšim krožcem, ki poučenim razkriva, koliko prebivalcev posamezno naselje šteje, na primer: Laško, Maribor, Rogaška Slatina, Most na Soči. Nenaselbinska imena pa so tista, ki poimenujejo vse preostale zemljepisne danosti: države, pokrajine, hribovja, reke, morja, puščave, ulice, trge: Slovenija, Gorenjska, Julijske Alpe, Sava Bohinjka, Sredozemsko morje, Sahara. Če so zemljepisna imena le enodelna, potem z

zapisom ni nobenega problema. Ker že naši primeri dokazujejo, da je to utopično pričakovati, si je potrebno zapomniti ne preveč zapleteno pravilo. Torej: večbesedna naselbinska imena pišemo z veliko začetnico, vse njegove sestavine, tako: Nova Gorica, Kranjska Gora, Bohinjska Bela, Zidani Most. Le, kadar je drugi del poimenovanja vas, mesto, trg, selo ali naselje, le-tega pišemo z malo začetnico. Zato: Novo mesto, Dolnja vas, Stari trg, Opatje selo, Ribiško naselje. Ali pa ime vsebuje tudi predlog, ki ne stoji na prvem mestu, tudi tega pišemo z majhno začetnico: Črni Vrh nad Idrijo, Most na Soči, Šmarje pri Jelšah. Pri nenaselbinskih imenih pa pišemo vedno z veliko samo prvo sestavino, tiste, ki pa so na drugem mestu, pa z majhno, npr. Zelena jama, Ulica stare pravde, Slovensko primorje, Bela krajina, Ptujsko polje, Škocjanske jame. Kadar pa je druga sestavina tudi lastno ime, pa jo seveda moramo pisati z veliko začetnico: Kamniško-Savinjske Alpe, Severna Irska, Južna Amerika. Nekaj smo pa le razrešili, kajne?

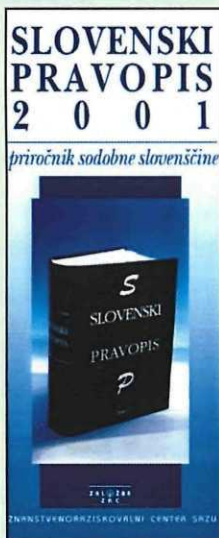
Če nadaljujemo z iskanjem po našem seznamu, ker želimo povedati, da imamo radi Shakespearja, potem izvemo, da radi prebiramo Shakespearjevo in Shakespearovo dramatik (možni sta obe varianti), da pa so Glembajevi Krležev in ne Krležin roman; slednja, prepovedana oblika je označena s ?. Pica ima samo zapis s c, torej tudi picerija in picopek. Naše listanje pa se zaustavi, ko slovarske iztočnice, ki jo iščemo, v slovarskem delu pravopisa ni. Tako pod Zlata razen ženskega imena najdemo samo še Zlato hordo, ki je bila zgodovinska mongolska država. O zlati lisici ali Zlati lisici niti sledu. V tem primeru pa se ne moremo izogniti očitkom sestavljalcem pravopisnega slovarja, ki jih je bilo v tem kratkem času, kar je pravopis izšel, kar precej, da nekaterih pogosto uporabljenih besed oz. besednih zvez niso vključili vanj. Tako pogrešamo med drugimi tudi zapis dan mrtvih, javnost (ali pa so mogoče javnosti, kot lahko danes v medijih kar naprej slišimo). V takšnem primeru nam ne preostane nič drugega, kot da se spopademo s pravopisnimi pravili na strani 15, v katerih izvemo, da se imena prireditev in festivalov pišejo z veliko začetnico, torej Zlata lisica. Prav tako ni belega pinota, ampak je samo Beli Manastir in pinot, v pravilih pa izvemo, da vrstna imena pišemo z majhno začetnico, torej pijemo beli pinot, sivi pinot, traminec, teran, refošk in cviček, ampak tudi vino znamke Beli pinot, po zaužitju katerega si zobe operemo z zobno kremo Signal. Kar zapleteno, a ne?

Poleg že omenjenega očitka potencialnih uporabnikov, da v pravopisu manjkajo pogoste besede oz. da so vključene bolj redke in precejšnje zahtevnosti pravil za slavistično neizobraženega uporabnika, so veliko prahu med mojimi prijateljicami (verjamem, da tudi vašim takšno ogovarjanje ne bi bilo pri srcu!) vzdignile tudi zastarele oblike ženskih priimkov, narejenih iz pogostih moških. Tako naj bi bila gospa Medvedova Medvedovka, gospa Jakopičeva Jakopička, gospa Golobova Golobovka, gospa Božičeva pa reci in piši Božička.

Novi Slovenski pravopis je, ne glede na tukaj zaradi omejenosti prostora in potrpežljivosti mojih bralcev zelo kratko in površno predstavitev, gotovo uporaben in nujni pripomoček vsakega govorca slovenskega jezika, ki skrbi za jezik. Da pa se bodo ob njem kresala različna mnenja za in proti, pa je po stari slovenski navadi povsem pričakovano.

Za konec pa bi Vas, cenjene bralke in bralci Jezikovnega koticčka, želela povabiti k tesnejšemu sodelovanju, ne samo takšnem sporočevalac-našlovnik. Če želimo, da bo koticček res Vaš in da bo v njem govora o stvarih, ki bi jih radi razčistili ali pa vas preprosto zanimajo, ne oklevajte, ampak napišite, o čem je potrebno v prihodnjih Jezikovnih koticčkih spregovoriti. Z veseljem Vam bom poskušala odgovoriti. Do takrat pa, lep pozdrav.

Mateja Tirgušek

OSTEOPOROZA

Osteoporozu je opći termin koji označuje smanjenje količine koštanog tkiva u određenom volumenu kosti. Dio kosti ili čitava kost na rendgenskoj snimci izgleda prozračnija, staklasta i više nema svoju normalnu, gustu strukturu, kost je demineralizirana. Koštano tkivo se tokom cijelog života troši i obnavlja. Od 20. do 70. godine života postoji određena ravnoteža između izgradnje i razgradnje koštanog tkiva.

Maksimalna vrijednost koštane mase postignuta je u dobi od 20 do 30 godina. U mlađoj dobi prevladava izgradnja, osobito u dobi rasta skeleta, a u starosti razgradnja. To je razumljivo, jer izgradnju kosti stimuliraju mehanički podražaji te ženski i muški spolni hormoni.

U svakodnevnom govoru, kada spominjemo osteoporozu kao posebnu bolest, mislimo na postmenopausalnu ili postlimfaktičnu osteoporozu (tip I) i senilnu osteoporozu (tip II). Postmenopausalna osteoporozu javlja se najčešće kod žena između 45. i 60. godine života dok je fizička aktivnost još održana, ali dolazi od pada razine ženskih hormona (estrogena). U toj dobi ne javljaju se samo tegobe kao "valunzi", znojenje, nesanicu, depresije i žene još nisu svjesne da ih netko iz dana u dan stalno i tiho potkrada.

Ako za hipertenziju (povišeni tlak) kažemo da je "tih ubojica", tako za osteoporozu možemo reći da je "tih kradljivac" koji postupno smanjuje količinu koštanog tkiva. Kod osteoporozu, kao i kod hipertenzije postoji, često dug, latentni period prije prvih simptoma bolesti ili otkrivanja komplikacija. Bolesnici u dobi između 45 i 60 godina obično se žale na muke i neodređene bolove u leđima za koje same smatraju da su reumatski i koji bitno ne puštaju na obične lijekove protiv bolova koje same uzimaju. Nemaju niti izrazite bolove kod hodanja i već sam izgled je vremenom karakterističan - bolesnica se drži manje ili više pognuto, okruglih leđa te je opazila da su joj haljine postale preduge, jer joj se smanjila tjelesna visina. (slika 1.) Najteže komplikacije u toj bolesti su prijelomi kralježnice, najčešće u području donjih prsnih i slabinskih kralježaka koji nastaju obično kod nagle kretnje ili podizanja težeg tereta. Bolovi su izrazito jaki, svaki najmanji pokret pojačava bol koja se ponekad širi i duž živca koji na tom mjestu izlazi iz kralježnice. Otežano je ustajanje iz ležećeg u sjedeći položaj, te je moguće tek nakon prethodnog okretanja cijelog tijela na jednu stranu. Senilna osteoporozu (slika 2.) bolest žena i muškaraca starijih od 70 godina je zapravo fiziološka pojava pa se rjetko očituje nekim određenim kliničkim simptomima. Ona podjednako pogađa čitavi skelet. Osobe oko 70 godina starosti obično nisu više izložene posebnim fizičkim opterećenjima, a i njihova fizičke aktivnosti su reducirane te takva osteoporozu obično ne izaziva posebne smetnje. Ali upravo zbog nje i neka manja trauma može izazvati teške posljedice (npr. prijelom vrata bedrene kosti, nadlaktice ili podlaktice). Polovica preživjelih bolesnika s prijelomom vrata bedrene kosti se ne može kretati bez tuđe pomoći, a padovi starijih osoba su česti i zbog slabe koordinacije pokreta i usporenih refleksa.

Osteoporozu nastaje i u toku dugih bolesti kao oboljenja bubrega, kroničnih bolesti probavnog sustava, oboljenja žlijezda s unutarnjim izlučivanjem (endokrinih bolesti, npr. šećerne bolesti), ali i zbog tumora i uzimanja određenih lijekova (kortikosteroida) i inaktiviteta nakon dulje imobilizacije (prijelomi) i u tim slučajevima, osteoporozu je samo jedan od simptoma osnovne bolesti.

Za dokazivanje osteoporozu danas standardni rendgenogrami nisu dovoljni te bolest dokazujemo pomoću densitometrije - metode koja je postala prijeko potrebna liječniku za procjenu koštane mase i kao sredstvo praćenja liječenja. Što ranijem otkrivanju osteoporozu i adekvatnim liječenjem izbjegnuto čemo sve neugodne komplikacije te bolesti. Liječenje je dugotrajno i očituje se u popuštavanju subjektivnih tegoba i vodi se pod kontrolom liječnika. Bolesnicima treba dati određene dijetalne upute, hranu s dovoljnom količinom proteina i bogatu kalcijem (mlijeko, kraljiri sir) te preporučiti umjerene tjelesne aktivnosti, šetnje i lagane vježbe za jačanje mišićne mase i plivanje. Treba nastojati održati normalnu tjelesnu težinu i izbjegavati veće fizičke aktivnosti.

prim. dr. Alma Butić-Car

ZDRAVILNE RASTLINE V PREHRANI

Že dolgo vemo, da je zdravje veliko pametneje ohranjati in krepiti dokler ga imamo, kot pa ga loviti za rep, ko nas zapusti. Zato bomo poskušali tudi zdravilne rastline vključiti v naše vsakdanje življenje, saj ne pomagajo samo zdraviti, ampak so nam lahko v pomoč pri ohranjanju zdravja. Premišljeno jih bomo skušali vpe-
ljati v vsakdanjo prehrano, higieno in kozmetiko. V tej in naslednji številki Novega odmeva boste zvedeli nekaj koristnih podatkov o tem, kako je mogoče z zdravilnimi rastlinami popestriti vsakdanjo prehrano. Uporabljamo jih lahko za pripravo zeliščnih oziroma zelenjavnih juh, iz njih pripravljamo solate in prikuhe, okusen mliši, zajtrk in seveda tudi sladke jedi in deserte. Celo sladolede in sadne solate lahko popestrimo z njimi. Iz njih lahko pripravimo tudi okusne in osvežujoče napitke, med katerimi so najbolj znani čaji.

BAZILIKA
Pospešuje in uravnava prebavo, blaži krče, poživilja prenosno. Je sestavni del mediteranske kuhinje. Gojimo jo lahko v lončkih.

PESTO ALLA GENOVESE (italijanska specialiteta) Vzamemo liste sveže bazilike (dve skodelici za črno kavo) ali pa dve jušni žlici suhe bazilike, ki jih pomešamo s svežim peteršiljem (dve skodelici). Dodamo čajno žličko soli, popra, dve žličici se-

steklano česna, dve žlici pinjol ali orehov, dve skodelici dobrega oljčnega olja in parmezana. Vse sestavine sesekljamo v mešalcu. Pesto je odlična polivka za testenine.

ZELIŠČNA JUHA Z BAZILIKO Dvajset bazilinskih listov, po deset listov mladega regrata, suliščaste trpotca in jagodnjaka operemo, očistimo, sesekljamo in parimo v treh žlicah raztopljenega masla. Zalijemo z mesno juho (kocka) in kuhamo 20 min. V kuhano juho vmešamo jajce in ponudimo s prepraženimi kruhovimi kockami.

ČRNI BEZEG
Raste po vrtovih, gmajnah in v svežjih gozdovih. Vsebuje vitamine B, C in E, glikozide. Poparek bezgovega cvetja pospešuje znojenje in nas štiti pred prehladnimi obolenji. Cvetove lahko očistimo v palačinkinem testu ali jajcu.

BEZGOV SIRUP
V kozarec za vlaganje damo menjaje plast cvetov in sladkorja. Napolnjen kozarec dobro zapremo in postavimo na sonce. Po treh tednih sirup odcedimo in ga v dobro zaprti steklenici shranimo za zimo.

BEZGOVA MARMELADA Zrele bezgove jagode skuhamo v soperi in pretlačimo. Sok

stehamo. Na 1 kg soka uporabimo 50 do 60 dkg sladkorja. Dodamo limonin sok in na hitro skuhamo. Marmelado lahko pripravimo tudi tako, da na 1 kg soka dodamo vrečko želatina in kuhamo po navodilih. Postopek je hitrejši, zato se ohranijo koristne sestavine bezga.

BEZGOVO VINO Enako količino bezgovih jagod in vode kuhamo pol ure. Nato zmes pretlačimo skozi sito ali pasirko, do-

damo sladkor ali med in pol litra lahkega rdečega vina.

BOROYNICE

Rastejo v goratih predelih do višine 2000 m. Učinkovine so vezane na organske kisline in se sprosti-jo šele v črevesju in ne obremenjujejo želodca. Listi vsebujejo arbutin, zavretek iz listov znižuje krvni sladkor, vendar je potreben posvet s strokovnjakom. Sveže jagode učinkujejo odvajalno, suhe pa so cenjeno sredstvo zoper drisko. Sok sveže borovnice blaži vnetja ustne sluznice.

BOROYNICEVO MLEKO Za kozarec pijače potrebujemo mleko, žlico borovni-čeve marmelade ali pa svežih zmečkanih jagod, žlico medu, žlico zmletih in prepraženih lešnikov.

ČEŠEN

Je nepogrešljiva začimba in dragocena zdravilna rastlina. Česen zbuja tek, pospešuje prebavo, razkužuje prebavila, znižuje krvni pritisk, poživlja krvni obtok in zavira arteriosklero-ozo.

PROVANSALSKA ČESNOVA

JUHA Za štiri osebe potrebujemo: 1 l vode, ščepec soli, 2 lovorova lista, vejico žajblja, 5 žlic oljčnega olja, 4 pesti praženih kruhových kock, 4 žlice naribanega sira. V soljeni vodi prevremo sesekljan česen, dodamo lovor, žajblj in žlico olja ter pustimo, da juha znova prevre. Nato jo odsta-

dihal.

vimo in pustimo stati četr ure. Medtem damo na krožnik po eno žlico olja in žlico naribanega sira. Preljemo s precejeno juho.

ČEŠMIN

NAVADNI Njegovi plodovi vsebujejo veliko C vitamina, ostali deli rastline pa alkaloid berberin. Za domačo uporabo nabiramo popolnoma zrele plodove, najbolje po prvi slani. Plodovi krepijo telesno odpornost.

ČEŠMINOV ŽELE Zrele češminove jagode razkoščičimo, dodamo toliko vode, da so jagode pokrite in kuhamo 20 minut, nato jih pretlačimo skozi sito ali sesekljamo v mešalcu, dodamo enako količino sladkorja in znova prekuhamo. Še vroč žele damo v kozarce, ki se dobro zapro in ga shranimo v hladnem prostoru.

LAPUH

V prehrani čisti kri in krepi organizem. Nabiramo cvetne koške in mlade liste. Mlade liste uporabljamo za pripravo kuhanih solat (glej pri koprivih), prikuh in spomladanskih zelenjavnih juh. Kajeenje cigaret iz suhih lapuhovih listov pomaga pri astmatičnih napadih in odvajanju od kaje-nja.

KREPČILNA POMLADNA PIJAČA Kozarec svežega soka iz lapuhovih listov zmešamo s kozarcem mleka in dodamo žlico medu. Pijača poveča telesno odpornost in blaži pogosta pomladna obolenja

dihal.

KREPČILNA POMLADNA PIJAČA

Kozarec svežega soka iz lapuhovih listov zmešamo s kozarcem mleka in dodamo žlico medu. Pijača poveča telesno odpornost in blaži pogosta pomladna obolenja

dihal.

Majda Barada, mr. ph.

HRVATI IN SLOVENCIS SE V ŠPORTU DOBRO RAZUMEJO

Pred kratkim sem v ljubljanskem Delu prebrala, da bi slavni hrvaški vaterpolist **Dubravko Šimenc**, ki ima zdaj že 36 let, kariero rad končal v Sloveniji. Novinarju Dela je celo izjavil, da bi prav rad branil barve Slovenije na olimpijskih igrah leta 2004 v Atenah. Šimenc je povedal, da v njegovih žilah teče tudi slovenska kri. Njegov oče, prof. Dr. **Zlatko Šimenc** se namreč izreka za Slovence. Starši tega izvrstnega rokometša in vaterpolista (srebrna medalja na OI leta 1964 v Tokiju) so po rodu s Ptuja na Štajerskem. Že nekajkrat doslej sem prijatelja Zlatka vabila, naj pride k nam, v Slovenski dom, a vselej mi je odvrnil, da razmeroma slabo govori slovensko in da ga to malce "zavira". Če bo Dubravko resnično zaigral v Sloveniji, bodo njegovi starši morda vendarle kdaj prišli na Masarykovo in morda bo tu nekoč tudi njihov "drugi dom". Vsekakor, pristočno vabljani.

Kar nekaj Slovencev je v hrvaškem športu pustilo neizbrisne in trajne sledi, nekateri vse do danes. Novinar **Pero Zlatar** je nedavno v Globusu pisal o Slovencih na Hrvaškem in v Zagrebu, pri tem pa je omenil tudi precej športnikov. Drznila bi si reči, da jih je v športu celo več kot na drugih področjih. Pred kratkim je minilo 85 let od rojstva enega od takšnih športnih velikanov, kolesarja **Augusta Gusteka Prosenika**. Rodil se je leta 1916 v Jesenicah na Dolenjskem, tik ob slo-

vensko-hrvaški meji. Umril je leta 1975 v Zagrebu, pokopan pa je ob cerkvi v Jesenicah. Vrnil se je torej k rodni grudi. Bil je velik slovenski in hrvaški športnik, eden od največjih. O sebi je govoril kot o Zagrebčanu iz Kustošije. Tam je pač živel, delal in se ukvarjal s športom. Toda nikoli ni zatajil svojih slovenskih korenin. Moj moč ima doma zajeto kolesarsko dokumentacijo, zato mi je bilo tem laže izslediti športne podvige Augusta Prosenika. Bil je večkratni kolesarski prvak Jugoslavije in Banovine Hrvaške. Zmagal je na prvi etapni tekmi po Hrvaški in Sloveniji leta 1937. Na olimpijskih igrah v Berlinu leta 1936 je bil 13. v vožnji posameznikov, z zelo majhnim zaostankom. Še dandanes je to najboljša uvrstitve kakega hrvaškega kolesarja na olimpijskih igrah. Po vojni je leta 1948 zmagal na prvi "Tekmi miru" od Varšave do Prage. Dosegel je neštete mednarodne uspehe. Bil je priljubljen, zlasti v Kustošiji, kjer se je pri mojstru Tončku Štrbanu izučil za mehanika. August Prosenik je bil udeleženec NOB, partizanski ilegalec na obrobju Zagreba, tam, kjer je tradicionalno živel največ Slovencev. Bil je pozitivna osebnost, le pri koncu življenja je preveč pil, kar ga je stalo zdravja. Kljub temu je prihajal na tekme in opogumljal mlade kolesarje: "Maži, maži", "Nikar se ne vdaj, vselej imaš vsaj še nekaj moči v sebi." V svoji kolesarski čutarici je nosil "ajerkonjak". Trdil je, da je zelo hranilen in dober za moč ter da je to njegov čarobni "doping".

Gusteka sem se spomnila zato, ker bi pred kratkim slavil 85. rojstni dan in ker je bil posebna, zanimiva in optimistična oseba. Obiskujem njegov grob v Jesenicah, kjer z velikimi črkami piše GUSTEK. Vsi so mu rekli tako. Če bo Dubravko "Dudo" Šimenc resnično zaigral za reprezentanco Slovenije, bo to lep konec njegove bogate in plodne kariere. In še en dokaz, da se Hrva- ti in Slovenci v športu vselej dobro razumejo in med seboj spoštujejo.

Oлга Šikovec-Luncer

ŠPORTNA DOGAJANJA

PLAVANJE

Decembra je bilo v belgijskem Antwerpnu Evropsko prvenstvo v plavanju v majhnih bazenih. Sodelovali je veliko slovenskih in hrvaških plavalcev, ki so dosegli izvrstne rezultate ter osvojili medalje. Evropski prvakovi so postali **Gordan Kožulj** na 200 m hrbtno, **Peter Maukoč** na 100 m (s svetovnim rekordom) in 200 m mešano in **Anja Carman** na 400 m v prostem slogu. Medalje so osvojili še **Alenka Kežar**, **Ante Mašković** in **Duje Draganja**.

SMUČANJE

Aspen - Novembra je na prvem slalomu za svetovni pokal v Ameriki za senzacijsko poskrbel hrvaški smučar **Ivica Kostelić**. S štartno številko 64 je Kostelić prvič v karieri zmagal. Odličen je bil tudi **Jure Košir** s petim mestom. V drugem slalomu je bil Kostelić ponovno uspešen, tokrat s petim mestom, **Rene Mlekuz** je osvojil deseto mesto.

Kranjska gora - Na pokalu Vitranc sta se decembra pred številnimi slovenskimi in hrvaškimi navijači v slalomu izvrstno odrezala Kostelić s tretjim in **Mitja Kunc** s četrtem mestom.

Adelboden / Wengen - Januarja sta nam Kostelić in Kunc v Švici uprizorila pravo slalomsko dramo. V Adelbodnu je bil Kostelić

drugi in Kunc tretji, v Wengnu pa je Kostelić zmagal pred Kuncem s prednostjo le ene stotinke sekunde.

Schlading - V Avstriji je spet zablestel Kostelić z tretjim mestom, Kunc je bil četrti, **Drago Grubelnik** šesti.

KOŠARKA

Ljubljana - Decembra sta se v devetem krogu Goodyear lige pomerili najboljši ekipi: Union Olimpija in Cibona. Tekmo so izvrstno začeli gostje in povedli s štirinajstimi koši razlike. Do polčasa so domači razliko zmanjšali na šest košev. V drugem delu je Olimpija povedla in vodstvo zadržala vse do konca. Zmagali so z rezultatom 82 : 78.

Zadar - V osmem krogu Eurolige so domačini v prazni dvorani Jazine (zaradi kazni v prejšnjem krogu) gostili ekipo Krke iz Novoga mesta. Gosti so brez dodatnega pritiska navijačev Zadra odigrali mirno in v izenačeni tekmi po podaljšku zmagali z rezultatom 98:97. Za ekipo Krke so igrali kar štirje hrvaški košarkarji (**Anzulović, Gujičić, Skelin in Sangić**).

Novo mesto - V 17. krogu Goodyear lige je moštvo Krke februarja pred 3000 gledalci v dvorani Leona Stuklja gostilo ekipo Cibone. Posebnost tekme je bil trener Krke **Neven Spahija**, ki je pred prehodom v Novo mesto treniral prav Cibono. Cibona je kot favorit tekmo začela zmogoslavno. Pred polčasom so se domači le zbrali in vodili

skoraj vso tekmo do konca. Krka je zmagala z rezultatom 92 : 86.

TENIS

Na prvem turnirju sezone v novozelandskem Aucklandu sta se v drugem krogu pomerili **Silvija Talaja** in **Maja Matevžič**. V izenačenem dvoboju je izkušenejša Hrvatica zmagala z 6:4, 3:6 in 6:2 v nizu.

ROKOMET

V prijateljski tekmi so se v Rovinju pomerili rokometaši Hrvaške in Slovenije. Tekma je potekala v lahkotnem slogu, brez velike športne borbe. Zmagali so domačini z 29:26. To je bila hkrati tudi zadnja pripravljalna tekma pred nastopom na Evropskem prvenstvu na Švedskem, kjer se Slovenci niso posebej izkazali, še manj pa Hrvači.

NOGOMET

Hrvaška reprezentanca se je na svetovno nogometno prvenstvo na Japonskem in v Južni Koreji uvrstila z zmago nad Belgijo. Zlati gol je na stadionu v Maksimirju dosegel **Alen Bokšić**. Prvič v zgodovini na svetovno prvenstvo potuje tudi reprezentanca Slovenije. Pravo senzacijo so priredili v Bukarešti, kjer je **Mladen Rudonja** izenačil na 1:1, kar je Slovincem zadostovalo za pot na Japonsko. V Ljubljani so namreč že prej premagali Romunijo z 2:1.

ZIMSKE OLIMPIJSKE IGRE 2002

Od 8. do 24. februarja je Salt Lake City, glavno mesto ameriške zvezne države Utah, gostilo 19. Zimske olimpijske igre. Slovenijo je predstavljalo 41 športnikov, Hrvaško pa 14. Slovensko zastavo je nosil deskar **Dejan Košir**, hrvaško smučarka **Janica Kostelić**. Največji uspeh je dosegla 20 letna zagrebčanka Janica Kostelić, ki je z osvojenimi tremi zlatimi (kombinacija, slalom in veleslalom) in eno srebrno (superveleslalom) medaljo postala najuspešnejša smučarka v zgodovini olimpijskih iger. Nepričakovano so slovenski športniki imeli več uspeha v nordijskem kot v alpskem smučanju. Edino bronasto medaljo za Slovenijo so osvojili štirje smučarski skakalci (**Fras, Peterka, Kranjec, Zonta**) v ekipnem delu tekmovanja na 120 meterski skakalnici.

Rok Jurinč

VSE JE RELATIVNO

Spoznanje je zelo zanimiva beseda. Že na prvi pogled lahko vidimo, da je sestavljena iz dveh besed: SPOR in UM, kar bi lahko pomenilo SPOR UM OV. Vendar to ne bi bilo logično, ker kjer je UM, tam ne bi bil potreben SPOR. Druga kombinacija bi lahko bila PORAZ in UM. Torej, če sestaviš besedi PORAZ in UM, dobiš besedo SPORAZUM. Lahko zaključimo da je SPORAZUM PORAZ UMA.

Beseda spoznanje je nastala že takrat, ko so naši pra, pra, pra... dedki in babice še skakali z veje na vejo. Vsa nesoglasja so reševali s kostmi in pestmi, ko pa so se upehali, so sklenili spoznanje. Torej, najprej bum, bum, bum, nato pa spoznanje. Zgodovina potrjuje, da so spoznanji kratkotrajno in pokvarljivo blago, saj se zelo hitro sprevežje v nespoznanje. Zato se skozi vso zgodovino ponavljajo bum, bum, bum - spoznanje in zopet bum, bum, bum - spoznanje. Ni znano, kaj je bilo prej, tako kot ne pri nikoli rešenem vprašanju glede jajca in kokoši.

Imamo razne spoznanje. Na primer, sklenitev zakona je spoznanje, kjer se on in ona dogovorita, da bosta vse življenje delila dobro in zlo. In kaj se v praksi zgodi: enemu pripade dobro, drugemu zlo. Seveda to ni nič čudnega, saj sta se zakonca že iz prvega učbenika v osnovni šoli naučila dva najbolj znana stavka: Mama kuha kosilo. Ata bere časopis. Predstavljajte si, da bi pisalo: Ata kuha kosilo, mama bere časopis. To bi ves partriarhalni svet postavilo na glavo.

Pravzaprav je vse v življenju ali spoznanje ali nespoznanje. Ko greš na pijačo, se z gostilničarjem dogovoriš: Ti mi daš en liter, jaz pa tebi denar. Kar se tega tiče, se mi zdi še najbolj pošten naziv gostilne DADAM. Ne pa naziv Pri vselem Štefu. Zakaj Štef ne bi bil vesel, če pa je zaslužil na tebi. In ko smo že pri zaslužkih in pijači, naj dodam še nekaj iz hrvaških logov. Tukaj na Hrvaškem je velika draginja. Vse je drago, najdražja pa je pijača. Na primer, nekaj kozarčkov špricerja na Hrvaškem stane ne samo tistih nekaj deset kun, ampak morajo to plačati še z delovnim mestom. Če imaš srečo, da si mestni župan, se zagotovo ne boš znašel med množico nezaposlenih, ampak se boš zaposlil nekje malo bolj v senci, zato pa z malo boljšo plačo. Takšne primere je izgleda poznal že pokojni Levstik, ki je napisal: Osel gre samo enkrat na led, modrec pa ve: Včeraj sem pal, danes bom plesal po njem.

Ali pa na primer spoznanje o meji med Hrvaško in Slovenijo. Toliko modrih glav ga je sestavljalo, da bi to moral biti spoznanje nad spoznanji. Pa ni. Ne, ni. Nihče ni zadovoljen z njim. Slovenci zato ne, ker se jim zdi, da so preveč dali Hrvatom. Hrvatom pa zato ne, ker se jim zdi, da so preveč dali Slovincem. No, pa bodi pameten! Morda bi se morali za nasvet obrniti na Kitajce, ki imajo izkušnje s kitajskim zidom, ali pa na Nemece, ki so imeli berlinski zid. Morda na modreca Salomona, ki je dvema, zaradi njive spritna bratoma, svetoval: Eden naj deli, drugi pa izbira. Mislim, da je pri tem neresljivem nespoznanju na koncu predora kljub vsemu svetla točka: Evropska unija, katere cilj je ukinitve meja med državami. Takrat se bodo rešila tudi vprašanja meje med Hrvaško in Slovenijo. Ni važno, koliko časa bo do takrat minilo, saj je že Einstein dejal, da je čas relativna kategorija.

Irena Hribar-Buzdovčič

NE POZABIMO SLOVENSKI JEDI

V tej rubriki objavljamo predvsem recepte za slovenske tradicionalne jedi. Tokrat vam - čisto drugače - ponujamo nekaj receptov iz knjige, ki smo jo imeli priložnost spoznati v Slovenskem domu. Želimo vam dober tek ob jedeh iz

NOVODVORSKE KUHARICE

ŠPINAČNA ROLADA

Potrebujemo: 12 dkg masla, 12 dkg moke, 2,5 dcl mleka, 6 rumenjakov, sol, 3 žlice pretlačene špinacije, sneg iz 6 beljakov, 1/8 l smetane, 30 dkg drobno narezane šunke, parmezan

Priprava: Raztopljeno maslo, moko in mleko kuhamo in neprestano mešamo. Ko se zgosti, ohladimo, postopoma dodajemo rumenjake, sol, pretlačeno špinaco. Narahlo vmešamo sneg.

Papir za peko premažemo z maščobo in pripravljeno zmes vlijemo v pekač. V seskljano šunko vmešamo smetano in s tem nadevom premažemo pečeno zmes.

Rolado zvijemo s pomočjo papirja. Pred serviranje posipamo s parmezanom.

LOVSKA PEČENKA

Priprava: Zmeljemo 35 dkg govedine, 35 dkg teletine in 35 dkg svinjine. Dodamo 4 dkg slanine, pol žemlje, 1 žlico čebule, petršilj, majaron, limonino lupinico, 3 manjše na kocke narezane kisle kumare, 1 jajce, sol in poper. Vse dobro premešamo.

Desko posipamo z drobtinami in na njej pripravljeno maso oblikujemo v dolgo klobaso, ali pa v manjše svaljke. Pečemo v posodo, v kateri smo prej scvrli mast. Občasno prilijemo malo vode in pečemo 1,5 ure.

Na koncu dodamo 0,5 l kisle smetane in še malo zapečemo.

HRENOVA OMAKA

Priprava: V lončku zakuhamo 0,5 l mleka in žlico masla. V drugem lončku pomešamo malo hladnega mleka in 1 dkg moke. Vlijemo v vrelo mleko in mešamo, dokler se ne zgosti. Dodamo naribani hren in posolimo.

Cvetka Matko

DROBTINICE IZ FILATELJE

26. decembra lani je minilo 10 let od izdaje prvih slovenskih znamk v novi slovenski nacionalni denarni enoti. To so bile znamke vredne 1, 4, 5 in 11 slovenskih tolarjev. Na njih je bil novi grb Republike Slovenije, oblikoval pa jih je Marko Pogačnik. Pošta Slovenije je do zdaj izdala že več kot tristo poštnih znamk, od katerih jih je precej dobilo mednarodna priznanja in nazive najlepših poštnih znamk.

V prejšnjih številkih Novega odmeva sem že omenil, da Pošta Slovenije izdaja znamke z raznovrstnimi motivi. Tako je tudi predpustni čas seveda treba popestriti z novimi znamkami. Serijo teh znamk je Pošta Slovenije začela na Ptujskem polju in jo tam tudi končala. Dve novi znamki iz te serije sta izšli 23. januarja letos in prikazujeta "ruso" in "piceka", dva značilna ptujška pustna lika.

V seriji znamk Znamenite osebnosti sta to pot prikazana arhitekt Jože Plečnik in pisatelj Janko Kersnik. Hkrati je izšla tudi znamka Ljubim te. "Ljubezen je tisto čustvo, ki naj v vseh časih prevladuje v svetu," so zapisali v Biltenu. Zato so ji namenili voščilno znamko.

M.H.

(Povzeto iz Biltena Pošte Slovenije, št.38)

PREGOVORI SO ZAKLAD ČLOVEŠKE MODROSTI

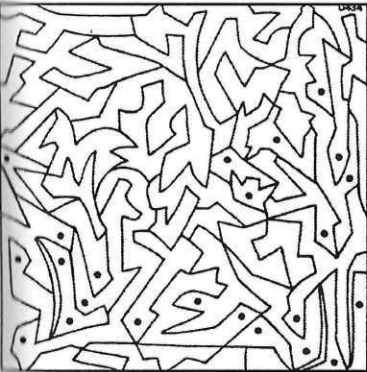
1. Brez setve ni žetve.
2. Brez potu ni medu.
3. Dobro se z dobrim povrne.
4. Poln sod ima obilo prijateljev.
5. En prijatelj pomeni veliko bogatstvo, številni prijatelji pa velike izdatke.
6. Cistemu obrazu je malo vode potrebno.
7. Žaba bo skakala v močvirje, četudi bi jo postavili na prestol.
8. Ena garjava ovca vso čredo okuži.
9. Ena lastovka še ne prinese pomladi.
10. Da se resnica prav spozna, treba je čuti dva znoka.
11. Zvečer s kurami spat, zjutraj s pički vstati, dan je treba iskati!

Izbrala Cvetka Matko

DRAGI OTROCI!

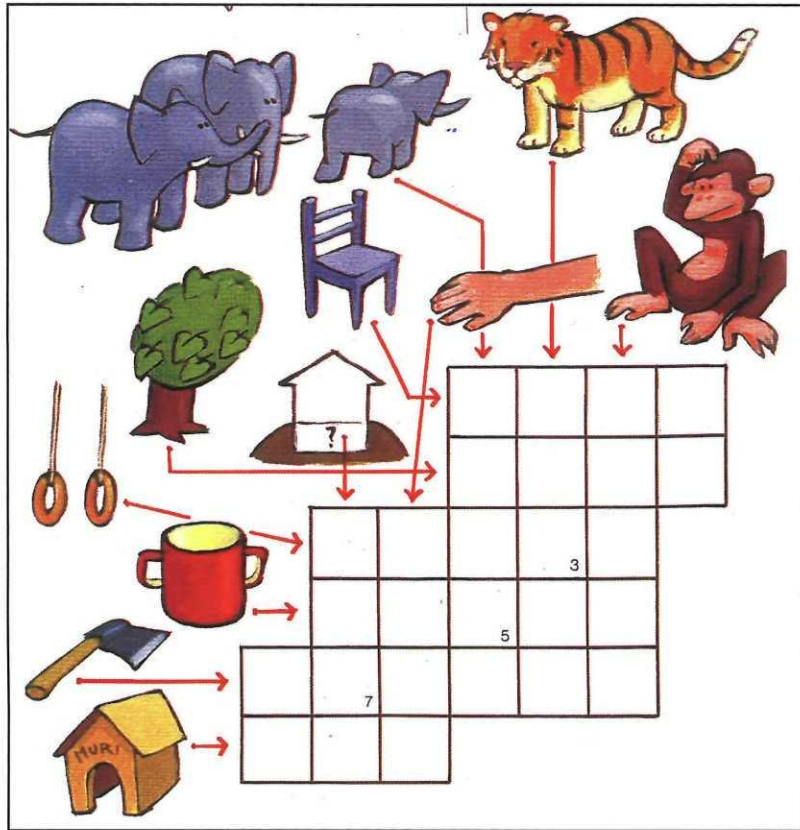
V tokratni številki objavljamo risbico Petre Radonić.

Risbico pa boste dobili tudi če počrnite tista polja, ki so označena s pikami.

V branje vam ponujamo pesmico Daj-Zmaj Otona Župančiča.

Prosti čas pa si lahko popeljšate z našo križanko.

OTON ŽUPANČIČ:

DAJ - ZMAJ

DAJ - ZMAJ,
DVIGNI SE VISOKO
NAD POLJE, NAD LOKO,
ČEZ GORO POGLEJ,
KAJ JE TAM, POVEJ!

ŠTAJERSKA JE VSA ZELENA,
A KOROŠKA ZAMRAČENA,
KRAŠEVEC PEČINE ORJE,
V SONCU SVETI SE PRIMORJE;
DA SPUŠTIŠ SE MALO VIŠE,
VIDEL BI TRŽAŠKE HIŠE.

ALI STE VEDELI

... da je bil slovenski jezikoslovec **AUGUST MUSIČ** eden najpomembnejših hrvaških filologov. Rodil se je 3. avgusta 1856 na Krki ob Novem mestu. Osnovno šolo je obiskoval v Toplicah, šolanje pa nadaljeval v Poljanah, Kostanjevici, Selnici ter pri frančiškanih v Novem mestu. Tam je do 3. razreda obiskoval tudi gimnazijo. Na nagovor svojega učitelja, zagrebčana **Sebastijana Žepiča**, se je Musič leta 1874 preselil v Zagreb. Dve leti pozneje se je vpisal na zagrebško filozofsko fakulteto, kjer je študiral klasično in slovansko filologijo.

Čeprav se je preživljal z inštrukcijami, je bil resen in vzoren študent. Leta 1879 je bil imenovan za nadomestnega učitelja na

zagrebški gimnaziji, kjer je služboval vse do leta 1894, ko je prešel na filozofsko fakulteto. Leta 1880 je dobil naziv profesorja latinščine in grščine na višji gimnaziji ter objavil svoje prvo znanstveno delo. Istega leta se je poročil z **Marijo Krvarič**, s katero je imel osem otrok. Leta 1885 je bil promoviran v doktorja filozofije. Naziv rednega profesorja je dobil leta 1894, leta 1924 pa je bil upokojen, vendar je honorarno delal vse do konca šolskega leta 1931/32. Bil je član Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti, Znanstvenega društva v Ljubljani, dopisni član Srbske kraljevske akademije ter dopisni član Grškega filološkega inštituta.

V šolskem letu 1897/98 je bil celo dekan filozofske fakultete, ponujeno mu je bilo tudi mesto rektorja univerze, ki pa ga je zavrnil. Umrli je v Zagrebu 26. julija 1938 v 82

letu starosti. Pokopan je bil na Mirogaju z vsemi častmi zagrebške univerze in Akademije. Musičev opus obsega štiri knjige, 70 znanstvenih študij, razprav in člankov ter 10 učbenikov. Okrog 45 naslovov je posvečenih hrvaški filologiji, med katerimi 25 lingvističnih, dve deli pa imata kar 250 strani. Ukvarjal se je predvsem z etimologijo in skladnjo. Matica Hrvatske je leta 1887 izdala Musičev hrvaško-slovenski slovar, ki je bil namenjen slovenskim članom društva. Do leta 1925 je doživel kar tri ponatise. Poleg slovarja se je Musič tudi drugače v svojem življenju vedno vračal k slovensčini. Objavil je razpravo "Slovenski efektivni prezent", ki j bila posvečena uporabi sedanjika perfektivnih glagolov v slovenskem jeziku. Druga njegova razprava govori o etimologiji slovenske be-

sede "nobeden".

Pozorno je spremljal vse, kar se je dogajalo v Sloveniji, posebej na področju filologije. Pomembno pa mu je bilo tudi, da so Slovenci obveščeni o vsem, kar se dogaja na Hrvaškem. Leta 1900 je Akademiji prebral referat o Prešemnovem Krstu pri Savici. V zadnjem odlomku je dejal: "Trpel je brez miru, v prsih je nosil pekel in nebesa. Pekel je bilo trpljenje, ki ga je občutil pri iskanju ideala, katerega ni nikdar našel. Nebesa pa mu je bila sama težnja za idealom. Svoje trpljenje je izlil v slavospeve, navdihnjene z živo, nepokvarjeno težnjo za idealom. Zapustil jih je svojemu narodu, da ga krepijo v borbi za njegove ideale. Prav to so počele njegove pesmi, vse do današnjih dni in bodo tudi v bodoče, vse dokler bo obstajal slovenski narod."

Novi odmev izdaja Kulturno-prosvetno društvo Slovenski dom iz Zagreba s pomočjo Ureda za nacionalne manjine Republike Hrvatske in Ministrstva za kulturo Republike Slovenije. Za izdajatelja: **Darko Šonc**. Urednik: **Silvin Jerman**. Uredništvo: **Miroslava Maria Bahun, Marijan Horn, Polona Jurinić, Ivica Kunej, Cvetka Matko, Franc Strašek, Darko Šonc, Peter Žerjavič**. Pregled, priprava in oprema besedil: **Tanja Bernard in Ilinka Todorovski**. Oblikovanje in prelom: **Ljudevit Gaj**. Tisk: **FS d.o.o.**, Hrvatske bratske zajednice b.b., Zagreb. Izhaja občasno v slovenskem in hrvaškem jeziku. Naklada: **750 izvodov**. Naslov uredništva: **Kulturno-prosvetno društvo Slovenski dom**, Masarykova 13/I, 10000 Zagreb, telefon/telefaks: 4855 171, e-mail: slovenski-dom@zg.tel.hr

Prijateljstvo.

Vsak dan.

